

Təsisçi: Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu

Cümə, 28 dekabr 2018-ci il / № 01

Azərbaycan İlahiyyat Institutunun yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan xalqının tarixi ənənələrinə söykənən və dövlət siyasetinin məntiqi nəticəsi olan yüksək dini-mənəvi mühitin qorunub saxlanılmasını və inkişaf etdirilməsini, dini fəaliyyətin təşkili sahəsində yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanmasını təmin etmek üçün Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi öz tabeliyində Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu yaratsın.

2. Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi Bakı Dövlət Universitetinin İlahiyyat fakültəsinin Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun strukturuna daxil edilməsini təmin etsin.

3. Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi:

3.1. iki ay müddətində Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun nizamnamesini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti ilə razılışdırmaqla təsdiq etsin;

3.2. bu Sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

4. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetini:

4.1. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının bu Sərəncama uyğunlaşdırılmasına dair təkliflərin üç ay müddətində hazırlanıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

4.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının bu Sərəncama uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

4.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının bu Sərəncama uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

4.4. Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun bina ilə təmin edilməsi üçün iki ay müddətində tədbirlər görüb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

4.5. Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsi və texniki təminatı ilə bağlı zəruri tədbirləri həyata keçirsin;

4.6. bu Sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

5. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların bu Sərəncama uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İLHAM ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 9 fevral 2018-ci il

C.V.Məmmədovun Azərbaycan İlahiyyat Institutunun rektoru təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

Ceyhun Valeh oğlu Məmmədov Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun rektoru təyin edilsin.

İLHAM ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 31 may 2018-ci il

"İlahiyyatçı" qəzetinin ilk sayına

Azərbaycan qədim dövrlərdən müxtəlif dinlərin sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşadığı məkan olub. Bu gün bu ənənələr dövlətimiz tərəfində qorunur.

Əsası Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş dövlət-din siyasetini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev uğurla və böyük uzaqqörənliklə davam etdirir. Bu gün Azərbaycanda din sahəsine böyük qayğı var. Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun yaradılması bu qayğı və diqqətin təzahürüdür

Qeyd etmək lazımdır ki, qısa müddətə Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu öz fəaliyyət dairəsini sürətlə genişləndirib. Burada cəmi bir neçə ayda xeyli müxtəlif mezmunlu tədbirlər keçirilib. Həmin tədbirlərdə Azərbaycanın multikultural dəyərləri, dini düzümlülüyü yüksək qiymətləndirilir və dünya ölkələrinə nümunə kimi göstərilir. İnanıraq ki, "İlahiyyatçı" qəzeti bu məqsədlərin reallaşdırılmasında fəal iştirak edəcək. Arzu edirəm ki, qəzet qarşısına qoymuş bütün hədəflərə çatmasında bu ali təhsil müəssisəsinin ən yaxın köməkçi-si olsun.

Güman edirik ki, yeni mətbu organ olan "İlahiyyatçı" işinin öhdəsin-dən lazımcıca gələcək, dövlətimizin və dövlətçiliyimizin keşiyində möhkəm duracaq, auditoriyasının eksəriyyətini tələbə gənclər təşkil edən qəzet özünə geniş oxucu kütləsi cəlb edəcək.

Yaradıcı işində "İlahiyyatçı" qəzeti kollektivinə uğurlar arzulayıram!

MÜBARİZ QURBANLI,
Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət
Komitəsinin sədri

REKTORDAN:

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 9 fevral 2018-ci il tarixli Sərəncamına əsasən, Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin tabeliyində yaradılmışdır.

Azərbaycan Respublikasında dövlət və din siyasetinin əsası Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuşdur. Bu gün bu siyaseti Prezident İlham Əliyev tərəfindən qətiyyətlə davam etdirir.

Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva din sahəsine yüksək diqqət və qayğı göstərir. Son illər Heydər Əliyev Fondunun xətti ilə ölkəmizdə bir sıra yeni məscid, kilsə və sineqoq təmir, bərpa və inşa olunmuşdur.

Azərbaycanda nümunəvi dövlət-din münasibətləri mövcuddur. Ölkəmizdə çox sayıda məscid, kilsə və sinagog dövlət vəsaiti hesabına tikilir və təmir olunur. Qafqazın ən böyük məscidi olan "Heydər məscidi" bunun ən bariz nümunəsidir.

Institutun Tədris programlarında Qurani-Kərim, hədis, tefsir, kəlam, fiqh, təsəvvüf və s. ənənəvi İslam elmlərlə yanaşı, bütün dinləri müxtəlif istiqamətlərdən tədqiq edən din sosiologiyası, din psixologiyası, din fəlsəfəsi, məzhəbələr tarixi, dinlər tarixi və s. fənlər də öz əksini tapmışdır. İslamsünaslıq ixtisasına yiyələnənlərin həm din xadimi, həm də İslam dini üzrə mütəxəssis kimi fəaliyyət göstərməsi nəzərdə tutulmuşdur. Gələcəkdə Xristianlıq və Yəhudilik üzrə mütəxəssislerin hazırlanması da nəzərdə tutulub. Dinsünaslıq ixtisası üzrə standartların hazırlanmasında

Azərbaycan realıqlarını nəzərə almaqla, Oksford, Kembri, Stanford, Kaliforniya Dövlət Universiteti və dünyadan digər müxtəlif aparıcı universitetlərində mövcud olan "Dini tədqiqatlar" (Religious Studies) bölmələrinin təcrübəsindən istifadə edilmişdir. Bura İslam, Yəhudilik, Xristianlıq, Hind və Çin dinləri kimi böyük dinlərin öyrənilməsini nəzərdə tutan fənlər daxil edilmişdir.

Bu gün ali təhsil ocağımızın tərixinde daha bir yeniliyə imza atdıq. "İlahiyyatçı" qəzeti işıq üzü gördü. Senzuranın aradan götürüldüyü, mətbuat, fikir, söz azadlığı meydanında yeni bir mətbu organı kimi qəzetimizin özünəməxsus yeri və rolü olacağına inanıram. İslam dininin mütərəqqi ideyalarının təbliğində alimlərimizin və tələbə gənclərimizin fəal iştirak edəcəyi təbliğat tribunamızın yaradıcı kollektivini təbrik edir, işlərində uğurlar arzulayıram.

CEYHUN MƏMMƏDOV,
Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun
rektoru, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru

TƏBRİKLƏR

RAFAEL HÜSEYNOV,
Milli Məclisin deputati,
akademik

Azərbaycan mətbuat ailəsinə yeni nəşr qədəm qoymur və 144 yaşlı ocağa təzə qəzetin gəlişi qoca bir ağacın pöhrələr verməsi kimi ürkəksevindirən hadisədir. Lakin hər yeni nəşr elə başlangıçdan qan təzeləmək kimi şərəfli bir vəzifəni yerinə yetirdiyini unutma-maqla yanaşı, fərqində olmalıdır ki, Azərbaycan mətbuatının Həsən bəy Zərdabidən, Mirzə Cəlil-dən, Ömrə Faiq Nemanzadədən, Əli bəy Hüseynzadədən və onlar ucalıqlı neçə şanlı babamızdan gələn mötəbər qan yaddası var.

“İlahiyyatçı” qəzeti lap təməlindən Azərbaycan mətbuatının zəngin ənənəli ailəsinə isinişə biləcəyi ümidi ona görə oyadır ki, ilk qədəmlərini bir yeni ali təhsil ünvanında atır.

Dahi Hüseyin Cavid “Peygəmbər” əsərində Üzü Mübarək Rəsulumuzun hədislərindən iqtibaslar gəti-rərək, biliyin insan üçün nə qədər üstün dəyər olduğunu bəyan edir:

*Gərçi xilqətdə bəşər bir-sə, yenə,
Tay deyil, bilməyən əsla
bilənə.
Kişi ürfan işığından
parlar,
Şübəsiz, bilgidə Allah
güçü var.*

Bütün insanları bərabər xəlq etmiş Pərvərdigar onlardan birini digərindən yalnız bir cəhətinə görə artıq hesab edir: bilən adamlı bilməyən fərqlidir, zəka nuru daha gur olanlar da-ha artıq saygıya layiqdir-lər.

Yolunu yeni başlayan “İlahiyyatçı” qəzeti mənim ən birinci arzum odur ki, oxucusunun düşüncə dairəsini genişləndirmək, onu daha da savadlaşdırmaq, biliklərini bir qədər də dərinləşdirməkçün töhfələr verə bilsin.

Tarixən taleyimiz elə gətirib ki, 70 ildən artıq müddətdə nə bizdə rəsmən din təhsili olub, nə də davamlı dini nəşrlər.

Mətbuat tariximizdə ilahiyyatı əsas mövzusuna çəvirən qəzet-jurnallarımız da barmaqla sayılacaq qədər seyrəkdir.

Yeni qəzeti bu baxımdan söz demək, mətbu mühitimizdə seçilmək fürsəti var.

Təbii ki, ilk növbədə bu qəzet bağlı olduğu institutun elm və təhsil həyatını işıqlandırmalıdır.

İkincisi, bu qəzet bir növ yaradıcılıq laboratoriyasına çevrilərək, gənc ilahiyyatçı tələbələrin araşdırma və düşüncələrinə öz

səhifələrində səxavətlə yer ayırmalıdır.

Üçüncüüsü də işini yaxşı qurarsa (və arzu edirik məhz belə də olsun), qısa zamanda sayını nəzərəçarpacaq dərəcədə artıraraq, Azərbaycanın dörd bir tərəfində oxunan bir qəzetə çevrilə bilər.

İşini yaxşı qurmaq isə din tariximiz, dini abidələrimiz və dəyərlərimiz, dini-miz və ədəbiyyatımız, İslamin özülləri, “Quran”ın incəlikləri, anılmağa layiq din xadimlərimiz və bir çox belə vacib mövzularda insanlarımıza maraqlandıran, səhih tarixi araşdırma və təhlillərə əsaslanan, xürafatdan, bəsitlikdən, çiylikdən, qərzədən uzaq, nəcib və mükəmməl yazıları mütmədi dərc etməkdən ibarətdir.

Ölməz Füzuli anadilli “Divan”ının ilk qəzəlini bu misralarla tamamlayırdı:

*Ey Füzuli, intəhasız
zövq bulduñ eşqdən,
Böylədir hər iş ki, Haqq
adiyla qılsan, ibtidə.*

“İlahiyyatçı” qəzeti də yolunu Haqq adı ilə başlayır, ilk qədəmlərini millət və yurd üçün faydalı olmaq məramı ilə atır və bu səbəbdən də həm onu araya-ersəyə gətirənlərə, həm mütaliə edəcək insanlara zövq verəcəyini umuruq.

“İlahiyyatçı” Azərbaycan mətbuat ailəsinə xoş gəlir və yeni qəzətə tutdu-ğu çətin yolda onillərlə inamla irəliləyə bilməkçün təpər, ilham, yorulmazlıq dileyirəm!

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 9 fevral 2018-ci il tarixli Sərəncamına əsasən, Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitesinin tabeliyində Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu yaradılmış və Bakı Dövlət Universitetinin İlahiyyat fakültəsi bu tədris müəssisəsinin strukturuna daxil edilmişdir. 2018-ci ilin may ayının 31-də Prezident Cənab İlham Əliyev tərəfindən verilən Sərəncamla İnstituta rektor təyin olunandan sonra İnstitutun fəaliyyətində ciddi canlanma baş vermişdir. Mütəmadi olaraq, müxtəlif elmi və ictimai mövzularda seminarlar, dəyirmi masalar təşkil olunur və burada ölkəmizin ilahiyyat və digər ictimai elm sahələrində fəaliyyət göstərən alımləri, eləcə də müxtəlif konfessiyaların təmsilçiləri məruzələrlə çıxış edirlər. Demək olar ki, ali təhsil ocağı ölkənin dini həyatında mərkəzi mövqeyə malik olmayı bacarmışdır.

Bu il ilk dəfə olaraq, İnstituta tələbə qəbulu həyata keçirildi. Qəbul Dövlət İmtahan Mərkəzinin xətti ilə III ixtisas qrupu üzrə iki istiqamətdə - İslamşünaslıq və Dinşünaslıq ixtisasları üzrə aparıldı.

Təhsilin ödənişsiz olması, eyni zamanda, məzunların işlə təmin olunmasının nəzərdə tutulması abituriyentlərin İnstituta marağının artmasını təmin edən əsas amillərdir. Bu gün yeniliklərden birinə də imza atırsız: “İlahiyyatçı” qəzeti nəşrə hazırlayırsız, işiniz avand olsun. Sizdən böyük nailiyyətlər gözləyirik.

RAFAEL CƏBRAYILOV,
Milli Məclisin deputati

Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun yaradılması hamı tərəfindən dəstəklənən və bəyənilən addım, eyni zamanda, Allah dərgahında savaba yazılıan bir əməldir. Prezidentə təşəkkür və minnətdarlığımızı bildiririk. Monoteist dirlərin, o cümlədən, İslamin və Qurani-Kərimin elmı şəkildə öyrənilməsini təmin edən müasir İlahiyyat İnstitutunun qəzətinin nəşr olunması təqdirdəlayiq bir hadisə, daha bir uğurdur. “İlahiyyatçı” qəzətinin yaradıcı kollektivinə müvəffəqiyətlər arzu edirəm.

AYDIN MİRZƏZADƏ,
Milli Məclisin deputati

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun yaradılmasını Azərbaycanda dinşünaslıq elminin yüksək səviyyədə öyrənilməsinə və bu sahədə müasir tələblərə cavab verən kadrların hazırlanmasına kömək edəcəyini düşünürəm. İnstitutda əsas dünya dinlərinin öyrənilməsi üçün şərait var, həmçinin, digər ölkələrin tanınmış dini elm mərkəzləri ilə ikitərəfli əlaqələrin yaradılması da sizin uğurunuzdur.

İnanıram ki, yeni yaradılmış “İlahiyyatçı” qəzeti bu ali təhsil ocağının gördüyü işləri geniş oxucu kütłəsinə layiqincə çatdıracaq.

VAHİD QULİYEV,
Azərbaycanın Milli
Qəhrəmanı

Otuz ildir ki, Azərbaycan Ermənistana qarşı informasiya müharibəsi aparır. Ermənilər 2 əsrdir ki, yalan təbliğat apara-raq, havadarlarının köməyi ilə öz çirkin məqsədlərinə çatmağa çalışıblar.

Ümummilli Lider Heydər Əliyev xalqın təkidli tələbi ilə ikinci dəfə hakimiyyətə gələndən sonra əks-təbliğat işi qurularaq, düşmənlerimizin məkrli yalanları, “əzabkeş ermənilərin” iç üzü açıldı. Biz nəhayət, informasiya müharibəsində düşməni məglubiyyətə uğratdıq. Bu işdə dövlət rəhbərliyi, diplomatlar və diaspor təşkilatları ilə bərabər, jurnalistlərimiz də fəal iştirak etdilər.

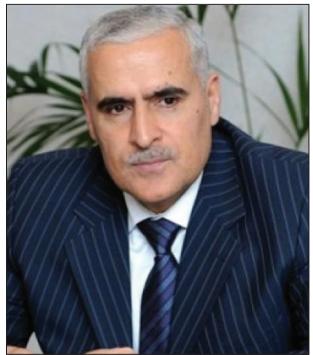
Əlbəttə, mətbu söz güclü təsirə malikdir. Yeni yaradılmış “İlahiyyatçı” qəzeti əməkdaşlarının da ölkənin jurnalıst ordusu sıralarına daxil olması qürürlü hadisədir. Ona görə də İnstitutun rəhbərliyini, müəllim və tələbələri, qəzətin kollektivini bu hadisə münasibətilə ürəkdən təbrik edir, jurnalistlərə yaradıcılıq uğurları dileyirəm. Qələminiz iti, sözünüz kəsərlə olsun!

FAZİL MUSTAFA,
Milli Məclisin deputati

“İlahiyyatçı” qəzətinin Azərbaycanda sağlam dini dünyagörüşünün təbliğ olunmasında orijinal bir yol seçəcəyinə inanıram. İlk növbədə dini düşüncənin cəhalet elementlərindən təmizlənməsi istiqamətində bütün imkanları səfərbər etmək vacibdir. Yasa-nanın dinin Qurani-Kərimin humanist prinsiplərinə zidd gələn məqamlarını üzə çıxaran məqalələrin, reportajların, mənbələrin bu qəzətdə dərc olunması təhrif olunan və radikallığa sürüklənən dinçiliyin sütunlarının sarsıdılmamasına böyük töfhə verə bilər. Ümid edirəm ki, qəzətin yaradıcı heyəti öz araşdırmaçı əzmi ilə ölkəmizdə ən oxunaqlı və dini maarifçiliyə xidmət edən bir qalıcı mətbu organ yaradacaqlar. Gənclərin bu qəzətin ən həvəslə izleyiciləri olacağına da inamım böyükdür. Qəzətin ərsəyə gəlməsində zəhməti olan hər bir kəsi təbrik edir, çalışmalarınızda uğurlar dileyirəm.

TƏBRİKLƏR

VÜQAR RƏHİMZADƏ,
YAP Siyasi Şurasının
üzvü, “İki sahil”
qəzetiinin baş redaktoru,
Əməkdar jurnalist

Həmimərin və həmmüzzün sevilmə mətbuat orqanı olacaq. Mən qəzetiñ yaradıcı kollektivini ürəkdən təbrik edir, Azərbaycan mətbuatına xoş gəlmisiniz deyirəm!

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun yaradılmasını mühüm və vacib hadisə hesab edirəm. Zahirən bizdə dinlə bağlı məlumatların çox olduğu görünse də, əslində bu sahədə məlumat qıtlığı var. Biz tez-tez cəmiyyətimizdəki bəzi insanların xürafata, cəhalətə meylindən şikayətlənirik. Bu mənada, hətta din adamlarının da dəfələrlə zeif və bəzən də yalnız məlumatlılığının şahidi olmuşuq. Cəmiyyətimizdə dini biliklərin inkişafı, bu sahədə məlumatlı şəxslərin çoxluğu vacib amildir. Fikrimcə, İlahiyyat İnstitutu bu boşluğu doldura biləcək. Xüsusən, bizim dinimiz olan İslam dinini yüksək şəkildə bilən, üstün məqamlarını, dərinliklərini, mənəvi gücünü insanlara çatdırın ilahiyyatçı alımlarə, mütəxəssislərə, din adamlarına ehtiyacımız var.

RƏŞAD MƏCID,
“525-ci qəzet”in
baş redaktoru, Azərbaycan
Mətbuat Şurasının idarə
Heyətinin üzvü

Aİİ-nin yeni qəzeti nəşrə başlayır. Güman edirik ki, cəmiyyəti narahat edən problemlərin işıqlandırılmasında, gənc nəslin tolerantlıq ruhunda tərbiyə edilməsində, multikultural dəyərlərin geniş oxucu auditoriyasına çatdırılmasında “İlahiyyat” qəzətinin xüsusi rolü olacaq. Qəzətə uğurlar arzulayıram!

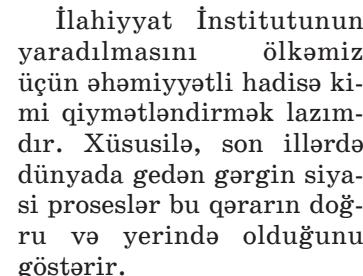

AQİL CAMAL,
*“Türküstan” qəzeti*nin
baş redaktoru

yamızda avanqard rola malik olan din sahəsində dövlət siyaseti yeni keyfiyyət mərhələsinə qədəm qoyub. Bu xüsusda, İlahiyyat İnstitutunun son dövrlərdə aktiv fəaliyyəti və bu fəaliyyətini ictimaiyyətlə davamlı olaraq bölüşməsi, media ilə qurulan düzgün iş demək olar ki, öz nəticələrini verməkdədir. Ölkə mediası ilə yaxşı əlaqələrə, səmərəli əməkdaşlığıga malik olan İlahiyyat İnstitutunun, əlavə olaraq da özünün mətbü nəşri ni təsis etməsi təqdirdəlayiqdir. Mən ümid edirəm və inanıram ki, başda saygıdəyər rektor Ceyhun Məmmədov olmaqla, çoxsaylı dostlarımızın çalışdığı qurumun mətbü orqanı olan “İlahiyyatçı”nın nəşrə başlaması bütövlükdə cəmiyyətimiz üçün gərəkli olacaq. Tanınmış ilahiyyatçıları, bu sahəyə maraq göstərən oxucu kütłesini öz ətrafında birləşdirə biləcək. Yolunuz aydın olsun!

RƏŞAD MƏCID,
“525-ci qəzet”in
baş redaktoru, Azərbaycan
Mətbuat Şurasının İdarə
Heyətinin üzvü

Yanlış dini cərəyanlarının təsiri nöticəsində mövcud dini biliklərin düzgün formalaşmaması, insanların müxtəlif xarici təriqətlərinin təsiri altına keçməsinə gətirib çıxarır. İraqda və Suriyada baş vermiş hadisələrlə bağlı azərbaycanlılar

FƏZAIL AĞAMALI,
Milli Məclisin deputati

lə bir məntiqə söykənir ki,
bu gün bir çox hallarda dini amillərdən istifadə edərək, ayrı - ayrı iri dövlətlər müsəlman ölkələrində öz maraqlarını həyata keçirməyə çalışırlar. Nəticədə Azərbaycanın əslrlərdən bəri formalaşmış dini-mənəvi

ADİL ƏLİYEV,
Milli Məclisin deputati

YUNUS OĞUZ,
*“Olaylar” qəzetiinin
bas redaktoru*

AKİF AŞIRLI,
“Şərq” qəzetinin
bas redaktoru

Prezidentin müvafiq Sərəncamı ilə yaradılan İlahiyat İnstitutu fəaliyyətə başlayanda kifayət qədər medianın diqqətini cəlb etdi. Bu da onunla əlaqədardır ki,

MAMEDOV
AMALI,
deputati

dəyərlərinə ciddi zərbələr vurmaq kimi xoşagelməz hallar baş verir. Qurani - Kərimin mahiyyətinə söykənərək, inanclı insanların fəaliyyətini təzələmək üçün belə bir İnstytutun yaradılmasına böyük ehtiyac var idi. Aİİ-ni yaradılması Azərbaycan cəmiyyətində çox müsbət qarşılandı. Biz də bunu alqışladıq. İlahiyyat İnstитutu Azərbaycan dövlətinə, vətəninə, xalqına, onun milli - mənəvi dəyərlərinə sədaqətlə xidmət edən din xadimlərini yetişdirəcək. Kollektivin fəaliyyətini, görülən işləri, tələbələrin tədris və ictimai fəaliyyətdəki uğurlarını eks etdirəcək yeni “İlahiyyatçı” qəzetinin nəşrə başlaması isə İnstytutun daha bir uğura imza atmasıdır. Yolunuz açıq, müvəffəqiyətləriniz davamlı olsun.

İlahiyyat İnstitutunda
dini təhsil almaq istəyən
gənclərimizin hamisini
əhatə edəcəyini düşünür
və instituta gələcək fə-
liyyətində uğurlar arzu-
layıram.

İlahiyat İnstitutunda
genclerimiz adət və ənənə-
lərimizi öyrənir, mövcud
olan dinlər haqqında geniş
informasiyalar əldə edir-
lər. Bu amallara xidmət
edəcək qəzetinizə uğurlar
arzulayıram.

Əmin olduğumu bildirirəm ki, tarix üçün çox qısa vaxtda ölkənin ictimai mühitində və xarici ölkələrdə yaxşı tanınan bu İnstitutun pasportu olan “İlahiyatçı” qəzeti ali təhsil ocağının fəaliyyətini, tələbə həyatını, kadr hazırlığı məsələlərini, müasir ilahiyatçılardan yətişdirilməsini lazımlıca və peşəkar səviyyədə təqdim edəcəkdir.

“İlahiyyatçı”lar, işiniz
ayand olsun!

dini ideologiyamızın əsasını təşkil edən İslamçılığın elmi əsaslarla işlənib hazırlanması və ilahiyyatçı kadrların hazırlanması sahəsində bir boşluq var idi. Bu ali məktəbin təsis edilməsi bu boşluğu doldurmağa doğru böyük addim oldu. İnstytutun “İlahiyyatçı” adı ilə yeni qəzeti-nin nəşrə başlamasını ürək-dən təbrik edirəm və inanıram ki, bu qəzet dini dəyərləri mühafizə edən, Azərbaycan mətbuatı tarixində İslam ənənələrinə hörmətlə yanaşan, bu yolda fəaliyyət göstərmiş qəzetlərimizin davamçısı olacaq. “Əkinçi” qəzeti nəşrə başlayandan sonrakı dönəmlərdə ardıcıl ola-raq, işıq üzü görən “Heyat”,

Ulu Öndər Heydər Əliyev zəmanəmizin ən böyük Azərbaycanlısıdır

Unudulmaz şairimiz Səməd Vurğunun yazdığı məşhur "Azərbaycan" şeirindəki

*El bilir ki, sən mənim sən,
Yurdum, yuvam, məskənimsən,
Anam, doğma vətənimsən,
Ayrlarmı könül candan,
Azərbaycan, Azərbaycan!*

bu bəndi ölkəmizdə əzber bilmeyən tapılmaz. Şeirdə azərbaycanlılıq, Vətənə, doğma yurda bağlılıq o qədər qabarlıq, torpağa məhəbbət o qədər güclü tərənnüm olunub ki, şeir səslənəndə hər bir azərbaycanlı qürur hissi keçirir. Yadımızdadırısa, Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev bir tədbirdə həmin bəndi özünəməxsus intonasiya ilə əzber söylədi və dünyanın ən ağır hadisələrini, bəşəriyyətin dəhşətli faciələrini, həyatın çox keşməkeşlərini görmüş böyük rəhbər kövrəldi, səsi titrədi... Biz şahidik ki, Bakıda, Moskvada və dünyanın bir şox dövlətlərinin yüksək tribunalarında Heydər Əliyevin əzəmətli səsi zalları titrərdi. Ancaq Səməd Vurğunun "Azərbaycan" şeirinin böyük məna yüksü dahi rəhbəri kövrəldi... Təbii ki, bu, onun Azərbaycanı necə sevdiyinin ən parlaq nümunələrindən biri idi.

Əmək fealiyyətində 1941-ci ildə Naxçıvan MSSR Ali Sovetinin əməkdaşlığından başlamış, Azərbaycan və SSRİ rəhbərliklərində yüksək postlar tutmuş Ulu Öndər Heydər Əliyev bütün vəzifələrində azərbaycanlılıq ideyalarını həmişə uca tutub. Hətta sovet rejimini qarşı çıxan mübariz azərbaycanlıları dəhşətli "KQB"nin iti caynağından, zindanlardan, repressiyalarдан xilas edib.

Yada salaq ki, tariximizde layiqli yer tutmuş bir çox mütefəkkirlerimiz, alimlerimiz, şairlərimiz, hökmardarlarımız torpağa qırılmaz tellerlə bağlılıqlarını əsərləri və qılıncları ilə sübut ediblər. Nizami Gəncəvi, Şah İsmayıllı Xətai, Qazi Bürhanəddin, Molla Panah Vaqif, Mirzə Fətəli Axundov, Cəlil Məmmədquluzadə, Mirzə Ələkbər Sabir, Bəxtiyar Vahabzadə və başqaları öz zəmanələrində azərbaycanlılıq ideyası ilə yaşamışlar. Mirzə Cəlilin "Ax unudulmuş Vətən, ax yaxıq Vətən" və ya "Qarşımızda Azərbaycan adlı bir matəmgah durur" sözlərini görkəmli ədib ürəyinin yanğısı ilə yazmışdı. Xalqımızın çar imperiyasının əsərəti altında zillet çəkməsi böyük ədibin qəlbini belə sızlardırdı. Çar imperiyasını əvəz edən Sovet imperiyası da qəlbində azərbaycanlı ideyası olan bütün ziyanlıları yaxşı halda vətəndən dişdərgin saldı, qalanlarını isə bir sinif kimi məhv etmək xətti götürdü. Repressiya illərində Azərbaycanın 29 minden artıq ziyanlı və vətənpərvər oğlunu "KQB" zindanlarında əbədi olaraq susduruldu. Onla-

rin arasında Heydər Hüseynov, Tağı Şahbazi, Seyid Hüseyn, Mirzağa Əliyev, Hüseyn Ərəblinski, Mikayıl Müşfiq, Hüseyn Cavid, Əhməd Cavad, Salman Mümtaz və başqaları Azərbaycan xalqının düşünən beynirləri, yazar əlləri və danişən dilləri idi.

1969-cu ilədək Azərbaycan adlı məmlekət dünyasının bir çox ölkələrində tanınmışdır, yalnız neft şəhəri olduğu üçün Bakını tanıydırlar. Heydər Əliyev həmin ilin iyul ayında hakimiyyətə gələndən sonra Azərbaycan qısa müddətə SSRİ sərhədlərindən kənarda da tanınmağa başladı. Çünkü Heydər Əliyev xalqına, Vətəninə, milli ənənələrimizə bağlı lider idi. Hara gedirdiye oraya sonsuz Azərbaycan sevgisi aparır ve nümayiş etdirirdi. Onun Azərbaycana birinci hakimiyyəti dövründə ölkəmiz sürətlə tərəqqi edərək o zaman üçün ən böyük nailiyyət sayılan on üç Keçici Qırmızı Bayraq aldı. Mədəniyyətimiz, ədəbiyyatımız, musiqimiz, incəsənətimiz planetimizin bütün guşələrində yayıldı, tanındı və sevdədi.

Ümummilli Lider ölkəmizdə ikinci hakimiyyəti dövründə Azərbaycanın dünyasının diqqət mərkəzinə çıxarmağa nail oldu. "Əsrin müqaviləsi" ABŞ-1, Böyük Britaniyanı, Fransanı, İtaliyanı, Türkiyəni, Rusiyani və digər böyük dövlətləri Azərbaycanla partnəylığa cəlb etdi. Azərbaycan dünyasının və Avropanın nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlarına üzv oldu. Dahi rəhbərin son dərəcə ağıllı siyaseti nəticəsində Azərbaycan tarix üçün qısa zaman kəsiyində bütün sahələrdə əsərə bərabər inkışaf yolu keçdi.

Müdrük dövlət xadimi müstəqilliyyin ilk illərində dünyada azərbaycanlılığın təbliğini və inkişaf etdirilməsini ölkə üçün prioritet sayırdı. Ulu Öndər Ermənistən işgalinin, bəzi xarici dairələrin, xüsusi xaricdəki erməni lobbilərinin eks fəaliyyətləri-

nin qarşısının alınmasında azərbaycanlılıq ideyasının ən kəsərlı silah olduğunu bildirdi. Ona görə də xarici ölkələrə səfərlərində Azərbaycan icmalaşının və diasporlarının nümayəndələri ilə görüşlər keçirirdi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, varlı və demokratik bir ölkəyə əvvilər keçirildi. Görüşlərdə Ulu Öndər hamiya Azərbaycan uğrunda yumruq kimi birləşməyi tövsiyə edirdi. Dahi Rəhbər uzaq-görənliliklə deyirdi: "İnanıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının getdikcə güclənməsi, azad, var

Xarici ölkələrin Azərbaycandakı səfirləri Aİİ-də

18 iyul 2018-ci ildə Sudanın ölkəmizdəki Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfiri Abbas Mustafa Əhməd Abdallay Azərbaycan İlahiyat İnstitutunda olub.

İnstitutun rektoru Ceyhun Məmmədov səfiri salamlayaraq, ölkələrimiz arasında münasibətlərin yüksək səviyyədə olduğunu, Azərbaycanda dövlət-din siyasetinin əsasının Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulduğunu və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın uğurla davam etdiridiyi diqqətə çatdırıb. Vurğulanıb ki, ölkəmizdə din sahəsinə, milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasına böyük önəm verilir. Rektor Aİİ haqqında ümumi məlumat verərək İnstitutun yaranma tarixi, fəaliyyət istiqamətləri, beynəlxalq əlaqələri və təhsil standartlarınından bəhs edib.

Daha sonra Sudanın ölkəmizdəki Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfiri Abbas Mustafa Əhməd Abdallay Azərbaycanda səfir kimi çalışmaqdan məmənun olduğunu qeyd edərək, Sudan Universitetləri ilə Azərbaycan İlahiyat İnstitutu arasında əməkdaşlığın qurulmasına dəstək verməyə hazır olduğunu bildirib.

* * *

06 sentyabr 2018-ci il tarixdə Fələstinin ölkəmizdəki Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfiri cənab Nasir Əbdül Kərim Azərbaycan İlahiyat İnstitutunu (Aİİ) ziyarət edib.

Aİİ-nin rektoru Ceyhun Məmmədov səfiri salamlayaraq, ölkələrimiz arasında münasibətlərin yüksək səviyyədə olduğunu qeyd edib.

Aİİ haqqında ümumi məlumat verilib, fəaliyyəti, məqsəd və vəzifələri, hədəfləri haqqında danışılıb. İlk dəfə olaraq, İslamsünaslıq və Dinşünaslıq sahələri üzrə tələbə qəbulu həyata keçirən İnstitutda gələcəkdə Yəhudilik və Xristianlıqla bağlı ixtisasların da açılacağı qeyd olunub.

Sonra Fələstinin ölkəmizdəki Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfiri cənab Nasir Əbdül Kərim Azərbaycanda belə bir təhsil müsəssisəsinin fəaliyyətə başlamasını böyük məmənunluqla qarşılayıb. Aİİ-nin məqsəd və hədəflərini yüksək qiymətləndirən səfir İnstututa fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

* * *

5 oktyabr 2018-ci ildə İndoneziyanın ölkəmizdəki Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfiri cənab Hüsnan Bey Fanani Azərbaycan İlahiyat İnstitutunu (Aİİ) ziyarət edib.

Səfiri İnstitutda görməkdən məmənunluğunu bildirən Aİİ rektoru ölkələrimiz arasında münasibətlərin yüksək səviyyədə olduğunu, Azərbaycanda dövlət-din siyasetinin əsasının Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulduğunu və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın uğurla davam etdiridiyi diqqətə çatdırıb. Vurğulanıb ki, ölkəmizdə din sahəsinə, milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasına böyük önəm verilir. Rektor Aİİ haqqında ümumi məlumat verərək İnstitutun yaranma tarixi, fəaliyyət istiqamətləri, beynəlxalq əlaqələri və təhsil standartlarınından bəhs edib.

H.Fanani İndoneziya universitetləri ilə Aİİ arasında əlaqələrin təşkili, təcrübə münəbatləri məsələlərinə toxunub, əməkdaşlığın yaradılması üçün əlindən gələni etməyə hazır olduğunu vurgulayıb.

* * *

11 oktyabr 2018-ci il tarixdə Azərbaycan İlahiyat İnstitutunda (Aİİ) Fələstinin ölkəmizdəki Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfiri cənab Nasir Əbdül Kərim ilə görüş keçirilib.

Səmimi qarşılanma mərasimində rektor Ceyhun Məmmədov səfirin tekrar müəllim və tələbələrimizin görüşünə gəlmək dəvətinini qəbul etməsindən məmənunluğunu ifade edib.

Fələstinin ölkəmizdəki Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfiri cənab Nasir Əbdül Kərim çıxış edib. O, Aİİ-nin məqsəd və hədəflərini yüksək qiymətləndirərək, İnstitutu fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra, ölkələrimiz bir-birinin müstəqilliyini tanıyıb. Hələ, sovet dövründən və Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra, Fələstin lideri Yasir Ərəfatla Azərbaycanın Ümummilli lideri Heydər Əliyev arasında əməkdaşlıq mövcud olub və daim bir-biri ilə əlaqə saxlayıblar.

Tədbirin sonunda müzakirə aparılıb, səfir Nasir Əbdül Kərim müəllimlərin və tələbələrin coxsayılı suallarını cavablandırıb.

* * *

13 noyabr 2018-ci il tarixdə Türkiyənin Azərbaycandakı Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfiri Erkan Özoral Azərbaycan İlahiyat İnstitutunu (Aİİ) ziyarət edib.

Aİİ-nin rektoru Ceyhun Məmmədov səfiri salamlayaraq, ölkələrimiz arasında münasibətlərin yüksək səviyyədə olduğunu, Azərbaycanda dövlət-din siyasetinin əsasının Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulduğunu və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın uğurla davam etdiridiyi diqqətə çatdırıb. Vurğulanıb ki, ölkəmizdə din sahəsinə, milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasına böyük önəm verilir. Rektor Aİİ haqqında ümumi məlumat verərək İnstitutun yaranma tarixi, fəaliyyət istiqamətləri, beynəlxalq əlaqələri və təhsil standartlarınından bəhs edib.

Aİİ rəhbərliyinə təşəkkürünü bildirən səfir Erkan Özoral səslənen təklifləri müsbət qarşılığındı söyləyib, əlaqələrin qurulması üçün mühüm addımlar atılmasının vacibliyindən danışıb, münasibətlərin daha yüksək səviyyəyə çatması üçün əlindən gələni etməyə hazır olduğunu vurgulayıb.

Səfir Erkan Özoral Türkiyə-Azərbaycan münasibətlərinə toxunaraq, Ulu Önder Heydər Əliyevin "Bir millət - iki dövlət" sözlerini xatırladıb, iki ölkə arasında münasibətlərin yüksələn xəttə inkişafından məmənunluğunu ifadə edib.

Tədbirin sonunda tələbələri maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

* * *

19 noyabr 2018-ci il tarixdə İtaliyanın Azərbaycandakı Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfiri Augusto Massari Azərbaycan İlahiyat İnstitutunda (Aİİ) olub.

Aİİ rektoru səfiri salamlayaraq, ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin, hörmətin və qarşılıqlı etimadın yüksək səviyyəsindən danışıb. Rektor Ceyhun Məmmədov İtaliya universitetləri ilə əməkdaşlıqdan söz açaraq vurğulayıb ki, "Azərbaycan multikulturalizmi" fənninin tədris edildiyi qabaqcıl təhsil müəssisələrindən biri də məhz İtaliyanın "La Sapienza" Universitetidir ki, Aİİ bu tədris ocağı ilə qarşılıqlı əlaqələr qurmaqda maraqlıdır.

Daha sonra səfir Augusto Massari Aİİ-nin tələbələri ilə görüşüb. Rektor görüş zamanı Azərbaycan-İtaliya ölkələri arasında siyasi, iqtisadi və mədəni əlaqələrdən, bu sahədə Ulu Önder Heydər Əliyev irsini Prezident cənab İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident xanım Mehriban Əliyevanın uğurla davam etdirilməsindən söz açıb. Qeyd edilib ki, Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə İtaliyada Müqəddəs Marçellino və Pietro katakombalarının bərpə edilməsi, şübhəsiz, böyük hadisədir və tarix durduqca yaşayacaqdır.

Səfir Augusto Massari iki ölkə arasında münasibətlərin yüksələn xəttə inkişafından məmənunluğunu ifadə edib.

Gülnar Quluzadə

Heydər Əliyev - 95 Aİİ-nin birgə layihəsi

AZƏRBAYCAN İLAHİYYAT İNSTITUTU ÜMUMMILLİ LİDER HEYDƏR ƏLİYEVİN 95 İLLİK YUBİLEY İLƏ ƏLAQƏDAR "HEYDƏR ƏLİYEV İRSİNİ ARASDIRMA MƏRKƏZİ" İLƏ BIRGƏ LAYİHƏ HƏYATA KEÇİRİR. MÜXTƏLIF MÖVZULARI ƏHADƏ EDƏN DİSKUSSİYALARDADA ÖLKƏMİZİN TANINMIŞ ALİMLƏRİ, FILOSOFLARI, SIYASƏTÇİLƏRİ ƏSASI ÜMİMMİLLİ LİDER TƏRƏFİN DƏN QOYULAN DIN SIYASƏTİNİN MÜXTƏLIF MƏQAMLARINI MÜZAKİRƏ EDIB, GƏNC NƏSLƏ TÖVSİYƏLƏR VERİBLƏR.

Hörəmtli oxular, təqdim etdiyimiz tədbirlər əvvəlki əylərdə keçirilsə də, qəzetimizin ilk sayında dərc etməyi lazımlı bilirik. Ona görə ki, birlərlə institutumuzun qısa zaman kəsiyində görüyü işlərin göstəricisidir, izleyicilərimizə hesabatımızdır.

* * *

5 sentyabr 2018-ci il tarixdə "Azərbaycanda dini təhsil: realılıqlar və perspektivlər" mövzusunda birgə tədbir keçirilib.

Institutun rektoru, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Ceyhun Məmmədov, Dini Qurumlarla İş Üzrə Dövlət Komitəsinin şöbə müdürü Nahid Məmmədov, Aİİ-nin dosentləri Elvüsal Məmmədov, Anar Qafarov, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Kövsər Tağıyev, Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin baş direktoru, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Fuad Babayev və mərkəzin əməkdaşı Gündüz Nəsibovun iştirakı ilə keçirilən tədbirdə mövzu ətrafında geniş diskussiya aparılıb.

Tədbirdə din siyasetinin Prezident İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva tərəfindən uğurla davam etdirildiyi vurgulanıb. Azərbaycan dövlətinin gənc nəslin sağlam ruhda böyüməsinə, savadlı və bilikli yetişməsinə xüsusi önəm verdiyini bildirən diskussiya iştirakçıları bildiriblər ki, Aİİ-nin yaradılması dövlət müstəqilliyimizin bərpasından sonra din sahəsində qəbul edilmiş ən mühüm qərarlardan biridir.

* * *

12 sentyabr 2018-ci ildə "Heydər Əliyev və multikultural dəvətlər" mövzusunda növbəti diskussiya keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezident Administrasiyasının millətlərarası münasibətlər, multikulturalizm və dini məsələlər şöbəsinin əməkdaşı Əliheydər Zülfüqarov, Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin icraçı direktoru vəzifəsini icra edən Rəvan Həsənov, Aİİ-nin Elm və innovasiyalar üzrə prorektoru Aqil Şirinov, İnstitutun müəllimləri İlkin Əlimuradov, Asəf Qənbərov, "Azadinform" İnformasiya Agentliyinin baş redaktoru Nişat Niftiyev, Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin baş direktoru Fuad Babayev və mərkəzin əməkdaşı Gündüz Nəsibovun iştirakı ilə keçirilən tədbirdə mövzu ətrafında müzakirələr aparılıb.

Əsrlər boyunca müxtəlif dinlərin və mədəniyyətlərin nümayəndələrinin ölkəmizdə dinc və qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşadığını deyən natiqlər Ulu Önder Heydər Əliyevin müəyyənləşdirildiyi azərbaycanlıq məfkurəsinin özündə multikulturalizm və toleranlıq ideyasını eks etdirildiyini vurgulayıblar. Azərbaycanda xristian, yəhudi və digər icmaların mövcud olması, onlar üçün əlverişli şəraitin yaradılması bunun əyani göstəricisidir. Çıxış edənlər bildiriblər ki, Prezident İlham Əliyevin bu dəyərlərə sadıqlıyi onun 2016-ci ili "Multikulturalizm İli", 2017-ci ili isə "İslam Həmrəyliyi İli" elan etməsində özünü əyani şəkildə göstərir.

* * *

25 sentyabr 2018-ci ildə keçirilən müzakirə "Heydər Əliyev və dövlət-din münasibətləri" mövzusuna həsr olunub.

Müzakirədə Aİİ-nin müəllimləri- dosent Anar Qafarov, sosiologiya üzrə fəlsəfə doktoru Asef Qənbərov, Aİİ-nin Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin əməkdaşı Səmsə Bağırova, Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin əməkdaşı Gündüz Nəsibov, tarix elmləri doktoru, professor Musa Quluzadə və fəlsəfə elmləri doktoru Aydın Əlizadə iştirak ediblər. Tədbiri Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin baş direktoru, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, əməkdar jurnalist Fuad Babayev idarə edib.

Müzakirədə dini döziümlük ənənələrinin möhkəmlənməsində Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin rolü, dövlət-din münasibətlərinin tənzimlənməsində Azərbaycan modeli və digər mövzular ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb. Qeyd olunub ki, müqəddəs ibadət ocaqlarının fəaliyyəti bərpa etdirilib, yeni ləri inşa olunub. Ümummilli Liderin ölkədə insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsində, dinişərəkətə dərhal inkişafında, toleranlıq ənənələrinin qorunmasında, gənc nəslin sağlam ruhda təriyəsində, eləcə də bölgədə sülhün və sabitliyin bərqrar edilməsində müstəsna xidmətləri xüsusi vurgulanıb.

* * *

3 oktyabr 2018-ci il tarixdə "Heydər Əliyev və milli-mənəvi dəyərlərin qorunması" adlı diskussiya keçirilib.

Müzakirələrdə Aİİ-nin müəllimləri - İlahiyat üzrə fəlsəfə doktoru Əhməd Niyazov, Falsəfə elmləri doktoru Ələddin Məlikov, Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin əməkdaşı Gündüz Nəsibov, Mədəniyyət Nazirliyinin əməkdaşı, Siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Asif Usubəliyev, AMEA Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun əməkdaşı, Sənətsünaslıq üzrə elmlər doktoru Kübra Əliyeva, kulturoloq Aydın Xan Əbəliv və Bülbül adına Orta ixtisas musiqi məktəbinin müəllimi Kərimə Təhməzova iştirak ediblər.

⇒ Davamı 6-cı səhifədə

⇒ Əvvəli 5-ci səhifədə

Tədbiri Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin baş direktoru Fuad Babayev idarə edib.

Milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin rolu, dövlət-din münasibətlərinin tənzimlənməsində Azərbaycan modeli və s. mövzular müzakirə edilib. Fikir sahibləri Ümummilli liderin milli-tarixi yaddaşın bərpasına xüsusü onəm verdiyini, mədəniyyətimizi, mənəvi dəyərlərimizi milli varlığımızın, azərbaycanlıq ideologiyasının bir hissəsi kimi dəyərləndirdiyini bildiriblər.

* * *

11 oktyabr 2018-ci ildə növbəti diskussiya keçirilmişdir.

“Azərbaycanın İslam həmrəyliyindəki rolu” mövzusuna həsr olunmuş müzakirədə Aİİ-nin prorektoru, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Aqil Şirinov, Aİİ-nin müəllimi, sosiologiya üzrə fəlsəfə doktoru Asef Qənbərov, Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin əməkdaşı Gündüz Nəsibov, AMEA Fəlsəfə İnstitutunun Davamlı İnkışafın Fəlsəfəsi şöbəsinin müdürü professor Sakit Hüseynov, Dövlət İdarəciliyinə məsul şöbənin dosenti, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Elşad Mirbəşir, “Report” İnformasiya Agentliyinin müxbiri Şamo Quliyev iştirak ediblər. Tədbiri Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin Baş direktoru Fuad Babayev idarə edib.

Natiqlər bildiriblər ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyev ikinçi dəfə hakimiyyətə gəldikdən sonra, İslam aləmi ilə münasibətlərin qurulması və inkişaf etdirilməsi Azərbaycanın xarici siyasetinin prioritet istiqamətlərindən birini təşkil edib. Azərbaycanın ilk diplomatik missiyaları məhz müsəlman ölkələrində fəaliyyətə başlayıb, dövlətimizin qısa zamanda müsəlman dünyasını birləşdirən İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT), İslam Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatı (ISESCO) kimi qurumların faal üzvünə çevrildiyi bildirilib.

Diskussiyada, həmçinin 12-22 may 2017-ci il tarixlərində Bakıda keçirilən IV İslam Həmrəyliyi Oyunları haqqında söhbət açılıb, bu oyunların yaddaşlara yazılılığı qeyd edilib.

* * *

17 oktyabr 2018-ci ildə “Milli-mənəvi dəyərlərin təcəssümü olan daş kitabələr: dini-tarixi abidələr” mövzusuna həsr olunub.

Diskussiyada Aİİ-nin kafedra müdürü fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru İlkin Əlimuradov, Aİİ-nin müəllimi, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Elvüsəl Məmmədov, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin söbə müdürü Nahid Məmmədov, tarix elmləri doktoru Qafar Cəbiyev, Abidələri Müdafia Təşkilatı İctimai Birliyinin sədri Faiq İsmayılov, sənətsünnət üzrə elmlər doktoru memar Elçin Əliyev iştirak ediblər. Tədbiri Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin Baş direktoru Fuad Babayev aparıb.

Abidələrin xalqın milli-mənəvi zənginliyini yaşadan tarixi miras olduğunu vurgulayan iştirakçılar Ümummilli Lider Heydər Əliyevin hakimiyyəti dövründə dini-tarixi abidələrə diqqət artırıldığını bildiriblər. Qeyd olunub ki, ölkəmizdə dini-tarixi abidələrin bərpası və inşası məhz bu dövrə başlanıb. Sovet dövründə Azərbaycanda 17 məscid fəaliyyət göstərirdi, hazırda ölkəmizdə 2000-dən artıq məscid mövcuddur.

Müzakirələrdə, həmçinin, işğal altında olan abidələrimizdən bəhs edilib. Məruzəçilər bu ərazilərdə məscidlərimizin dağılılmış vəziyyətdə olduğunu bildirirək, ermənilərin Alban Apostol məbədlərini erməni-qriqorian kilsəsinin memarlıq əslubuna uyğunlaşdıraraq, tarixi saxtalasdırımağa çalışdıqlarını deyiblər.

Qəza vəziyyətinə düşmüş bəzi tarixi mədəniyyət abidələrində təxirəsalınmaz təmir işləri aparılmalıdır. Bu məqsədlə daşınmaz tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması, sahəsində qabaqcıl və mütarəqqi təcəribənin tətbiqinin vacibliyi bildirilib.

Diskussiya Azərbaycanda mövcud olan ən qədim Şamaxı Cümə Məscidi, İçərişəhər tarixi memarlıq abidələri, Atəşgah məbədi, Qobustan Dövlət Tarixi-Bədii Qoruğu, Qax rayonunda “Kürmük” məbədi haqqında müzakirələrə davam edib.

* * *

24 oktyabr 2018-ci ildə keçirilmiş diskussiya “Dini radikalizmin səbəbləri və doğurduğu nəticələr” mövzusuna həsr olunub.

Diskussiyada Aİİ-nin prorektoru, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Aqil Şirinov, Aİİ-nin müəllimi, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Anar Qafarov, Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin əməkdaşı Gündüz Nəsibov, politoloq İlqar Vəlizadə, “Etnoqlobus” Beynəlxalq İnformasiya və Analitik Mərkəzinin direktoru tədqiqatçı Gülnarə İnanc iştirak ediblər. Tədbiri Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin Baş direktoru Fuad Babayev idarə edib.

Dini radikalizmin səbəbləri və doğurduğu nəticələr haqqında müzakirələrdə dini radikalizm meyillərinin təkcə müasir dövrə deyil, bütün zamanlarda müşahidə olunduğu qeyd edilib. Bildirilib ki, hazırda dini radikalizm məzhəblər və dinlərarası dözmüşzlük, zoraklıq və ya dini motivlərlə törədilən terror aktlarında təzahür edir. İslamin mötədəllik, dialoq və tolerantlıq dini olduğunu nəzərə çatdırın tədqiqatçılar qeyd ediblər ki, hazırda müsəlman dünyasında elə insanlar, qrup və cərəyanlar vardır ki, İslamin haqqı mahiyyətindən uzaqlaşır, radikal və sərt mövqə tutublar.

Radikalizm meyillərinin qarşısının alınması istiqamətində dövlətimizin ardıcıl tədbirlər həyata keçirdiyi vurgulanıb.

⇒ Davamı 7-ci səhifədə

Aİİ-də Konstitusiya Günü

Azerbaijan İlahiyyat İnstitutunda (Aİİ) 12 Noyabr - Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Gününe həsr olunmuş tədbir keçirilib.

Institutun rektoru Ceyhun Məmmədov 12 Noyabr - Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Günü münasibətilə tədbir iştirakçılarını təbrik edib. Aİİ rektoru demokratik dövlət və cəmiyyət quruluğu baxımından böyük əhəmiyyət daşıyan, Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəllifi olduğu ilk Milli Konstitusiyamızın qəbul

olunması tarixində danışılır.

C.Məmmədov qeyd edib ki, hər bir dövlətin mövcudluğunu şərtləndirən mühüm amillərdən biri onun qanunvericilik sisteminin olmasıdır. Bu baxımdan, Azərbaycan Respublikasının da qanunvericilik sisteminin əsasını Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası təşkil edir.

C.Məmmədov Ümummilli Lider Heydər Əliyevin dövlət-din siyasetinin özüllünü qoyduğunu, bu münasibətlərin Əsas Qanunda özəksini tapdığını vurgulayıb.

⇒ Kənül Quliyeva

Beynəlxalq Tolerantlıq Gününe həsr olunmuş tədbir

Azerbaijan İlahiyyat İnstitutu (Aİİ) Beynəlxalq Tolerantlıq Gününe həsr olunmuş tədbir keçirib.

Aİİ rektoru Ceyhun Məmmədov tədbir iştirakçılarını salamlayaraq bildirib ki, əsası Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan dövlət-din siyaseti hazırla Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva tərəfinən uğurla davam etdirilir.

Aİİ rektoru məruzəsinde Beynəlxalq Tolerantlıq Gününe mahiyyətinə toxunaraq, müəsir dövrədə dünyada sülhü təmin etmək üçün insanların qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşamasının vacibliyini vurgulayıb. Bildirilib ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin ölkəmizdə tolerantlığın qorunub saxlanması istiqamətində həyata keçirdiyi tədbirlər Azərbaycanı müxtəlif milli və mədəni dəyərlərin qovuşduğu məkana çevirib. Azərbaycan dünyanın azsaylı ölkələrindən ki, burada bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar.

Ulu Öndərin banisi olduğu azərbaycanlıq ideyası xalqımızın multikultural və tolerantlıq dəyərlərinin əsasını təşkil etməklə yanaşı, ölkəmizdə yaşayan bütün dinlərin və etnik qurupların vahid dövlətçilik prinsipi etra-

fında birliyini təmin edir.

Vurgulanıb ki, Prezident İlham Əliyevin dindarlarla keçirdiyi görüşlər, həyata keçirdiyi tədbirlər, Ramazan Bayramında ənənəvi olaraq, iftar süfrəsində müsəlman din xadimləri ilə yanaşı, digər dini icmaların nümayəndələrinin də iştirakı ölkədə tolerantlıq ənənəsinin tam bərqərar olduğunu göstərir. Prezident İlham Əliyev dindarlarla görüşlərində İslam dininə elmi yanaşmanı, islam fəlsəfəsinin öyrənilməsini mühüm şərt kimi səciyyələndirir. Bunun bariz nümunəsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 9 fevral 2018-ci il tarixli Sərəncamına əsasən, Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunu yaradılmasıdır.

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi sədrinin müavimi Hacı Fuad Nurullayev Azərbaycanda multikultural dəyərlərin və tolerantlıq ənənələrinin yaşınan qədim tarixi köklərinin olduğunu, ölkəmizdə müxtəlif dinlərə etiqad edən insanların əsrlərlə yanaşı yaşıdığını vurgulayıb. Azərbaycanın bütün dünyaya nümayiş etdirir.

Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin Analitika şöbəsinin aparıcı mütəxəssisi Cahangir Cahangirli bildirib ki, Prezident İlham Əliyev Azərbaycan xalqının tolerantlıq ruhunu bütün dünyaya nümayiş etdirir. Bu gün Azərbaycan dünyada multikulturalizmin ən mükəmməl modelini yaradıb.

⇒ Nicat Ehtibar

17 NOYABR - milli qürur günümüz

1985 -ci ildə hakimiyətə gələn Mixail Qorbaçov qısa müddətə Kremlə an-
titürk və ermənipərəst qüvvələrlə doldurmuşdu.
Ona görə də onlar birləşərək, Heydər Əliyevi tut-
duğu vəzifələrdən uzaqlaşdırmağa çalışırdılar. An-
caq Heydər Əliyevi ləkələyə bilməcək bir fakt orta-
ya çıxara bilmirdilər.

1987-ci ilin sonunda SSRİ prezidenti Mixail Qorbaçov SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini, Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi Siyasi Bürosunun üzvü Heydər Əliyevi tutduğu vəzifələrdən uzaqlaşdırmağa çalışırdılar. Ancaq Heydər Əliyevi ləkələyə bilməcək bir fakt ortaya çıxara bilmirdilər.

Sumqayıt hadisələrindən az sonra Ermənistən Komunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi Karen Dəmirçiyən İrəvanda Teatr meydanındaki izdihamlı mitinqdə demişdi: "Mənim ezziz millətim! Siz çox ağır və həlli çox müşkül bir işə qatılmısınız. Dündür, ölkənin indiki rəhbəri Mixail Qorbaçov bizim adamdır. O, bizim arxamızdadır. Amma unudursunuz ki, türklərin Heydər Əliyev adlı bir böyük oğlu var. O, neçə ki, həyatdadır, siz Azərbaycandan heç nə qopara bilməyəcəksiniz. Mən onu yaxşı tanıyıram. Biz uzun illər ərzində bütün dünyaya ermənilərinin nə qədər gücü varsa, onu məhv eləmək üçün sefərbər etdik. Amma o, çekist meharəti ilə hamisindən sıyrılıb qurtara bildi, bizim qurdugumuz bütün

planları alt-üst etdi. Doğrudur, Mixail Sergeyeviçin əli ilə biz onu Kremldən, Siyasi Bürodan uzaqlaşdırıldıq. Amma onu məhv edə bilmədik. Onu məhv eləmək sizə asan görünməsin. Baxarsınız, onu yenidən hakimiyətə gətirəcəklər. O zaman bütün havadarlarını zın səyi ilə nə qazanmışıqsə, gec və ya tez hamısını itirəcək, axırdı məglub olacaq. Heydər Əliyevlə mübarizə aparmaq çox çətindir, bu qeyri-mümkün bir işdir."

Türklərə sonsuz nifrət bəsləyən Moskvadakı vəzifəli erməni millətçiləri böyük Heydər Əliyevi "Kremldə türk paşası" və ya "Heydər paşa" adlandırdılar.

1988-ci ilin ilk günlərində Ermənistən Azərbaycana qarşı açıq təcavüzü başlandı. Moskvanın, xüsusən də SSRİ-nin rəhbəri Mixail Qorbaçovun köməyinə arxalanan ermənilər planlı şəkilədə, Ermənistən hökumətinin tapşırığı və göstərişilə Ermənistəndə yaşayış 200 mindən çox azərbaycanlıını öz qədim ata-baba yurdlarından kütləvi surətdə qovular. Saqqallı ermənilər azərbaycanlıları təkcə öz evsiklərindən qovmaqla kifayətlənmirdilər, illərlə qazandıqları var-dövlətlərini əllərindən zorla alır, günahsız insanları öldürür, diridir yandırırlar. Ermenilərin tarixdə görünməmiş bu vandalizmənə Mixail Qorbaçov və onun ətrafi heç bir reaksiya vermır, baş alıb gedən cinayətlərin qarşısını almırlılar. Əksinə, onlar erməni vandalizmənə hər vasitə ilə rəvac verirdilər.

Sovet imperiyasının möhkəm dəstəyində ruhlanan erməni ekstremistləri 1988-ci il fevralın əvvellərində Azərbaycanın Dağılıq Qarabağ bölgəsində iqtisəs-

lar törətdilər. Onlar Azərbaycanın tarixi torpağı olan Dağılıq Qarabağı Azərbaycandan qoparıb Ermənistana birləşdirmək haqqında məsələ qaldırdılar.

Bələ bir vaxtda Azərbaycan xalqı ayağa qalxdı, öz etirazını sakit şəkildə rəhbərliyə bildirdi. İlk zamanlar Azərbaycan vətəndaşları Moskvaya, sovet hökumətinin ədalətli mövqə tutacağına, yerli hakimiyət başçılarına inanırdılar. Onların şüərləri, gəzdirdikləri portret və bayraqlar bunu sübut edirdi.

Ancaq xalq gördü və başa düşdü ki, nə Moskvanın, nə də Azərbaycanın vaxtkı rəhbərliyi heç bir qəti tədbir görmək istəmirlər. Belə olduqda, respublikanın hər yerindən insanlar axın-axın Bakıya gəlir, Azadlıq meydانına (o vaxt Vladimir Leninin adını daşıyırırdı) toplaşır, mitinq keçirir, ermənilərin və sovet hökumətinin belə münasibətinə öz kəskin etirazlarını bildirirdilər. Lakin hadisələr getdikcə sünü surətdə qızışdırırlar, gərgin həddə çatdırılır, Azərbaycana qarşı ədalətsizliklər baş alıb gedirdi.

1988-ci ilin noyabrın 17-də Azadlıq meydənində sovet dövlətinin xalqımıza qarşı apardığı anti-Azərbaycan siyasetinə etiraz əlaməti olaraq, Azərbaycan ictimaiyyətinin mitinqi başlandı. O, vaxt bütün xalq bir yumruq kimi birləşdi. Yüz minlərlə soydaşımız hər gün öz etirazını bildirmək üçün Azadlıq meydənına gəlirdi. Hətta çadır qurub gecə sübhədək orada qalanlar da az deyildi. Bu, əsl xalq hərəkatı, milli azadlıq mübarizəsi idi. Ziyalilarımız, alimlərimiz bu hərəkatın önündə gedirdilər. Lakin Azərbaycana qarşı düşmən mövqə tutmuş SSRİ rəhbərliyinin göstərişi ilə dekabrın əvvəllərində sovet qoşunları tərəfindən ümumxalq mitinqi dağıdıldı.

O vaxtdan Azərbaycanda bu hadisələr milli azadlıq hərəkatı kimi qiymətləndirilir və Vətənimizin istiqlaliyyət qazanmasında əsas amil sayılır. Ona görə də hər ilin 17 noyabri Milli Dirçəliş Günü kimi qeyd olunur. Bu gün bizim mübariz bir xalq olduğumuzu bütün dünyaya sübut etdi. 17 noyabr bizim milli qürur bayramımızdır.

Ceyhun Məmmədov,
Azərbaycan İlahiyyat
Institutunun rektoru

⇒ Əvvəli 6-cı səhifədə

* * *

8 noyabr 2018-ci ildə növbəti diskussiya olub.

Aİİ-nin kafedra müdürü, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Əhməd Niyazov, Aİİ-nin əməkdaşı Şəms Bağırova, AMEA A.A. Bakıxanov adına Tarix İnstitutu Azərbaycanın orta əsrlər tarixi şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Dilaver Əzimli, Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin əməkdaşı Gündüz Nəsibov, ssenarist, kino mütəxəssisi Nadir Bədəlov, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Firudin Qurbansoy, Fəlsəfə İnstitutunun Heydər Əliyev İrsi və azərbaycançılıq nəzəriyyəsi şöbəsinin əməkdaşı, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Əhməd Qəsəmoglu diskussiyada iştirak ediblər. Tədbirə Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin Baş direktoru, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, Əməkdar jurnalist Fuad Babayev moderatorluq edib.

Müzakirələrdə milli kimliyimizin formalaşmasında dini dəyərlərin rolu mövzusunda geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Tədbir Ümummilli Lider Heydər Əliyevin "İnsan hansı ölkədə yaşamasından asılı olmayaraq, gərək öz milliliyini qoruyub saxlasın. Dünyada, eyni zamanda, assimilasiya prosesi var. İnsanlar - men azərbaycanlılar haqqında danışram - gərək yaşadıqları ölkədə, yəni deyirəm, o şəraitü mənimşəvrək, orada özləri üçün yaxşı mövqə tutsunlar. Ancaq daim öz milli-mənəvi dəyərlərinə, milli köklərinə sadıq olsunlar. Bizim hamımızı birləşdirən məhz bu amillərdir; bizim hamımızı birləşdirən, həm-rəy edən azərbaycançılıq ideyasıdır, azərbaycançılıqdır". - sözləri ilə başlanıb.

Milli kimliyimizin qorunmasına Vəhdət namazının qılınması nümunə göstərərilib. Tədqiqatçılar etiqad etdiyi məzhibindən asılı olmayıaraq, bütün müsəlmanların bir araya gələrək eyni vaxtda, bir yerdə namaz qılıb, dua etmələrini xüsusi vurğulayıblar.

15 noyabr 2018-ci il tarixdə növbəti diskussiya keçirilib.

Müzakirələrdə Aİİ-nin müəllimləri - fəlsəfə elmləri doktoru Ələddin Məlikov və sosiologiya üzrə fəlsəfə doktoru Asəf Qənbərov, Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin əməkdaşı Gündüz Nəsibov, Mətbuat Şurası İdarə Heyətinin üzvü, jurnalist Yadigar Məmmədli, politoloq, strategiya.az saytının redaktor müavini İsmayıllı Qasımov, jurnalist Seymur Verdizadə və Baku.ws saytının Baş redaktoru Azad Əliyev iştirak ediblər. Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin Baş direktoru, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, Əməkdar jurnalist Fuad Babayev tədbirə moderatorluq edib.

Müzakirələrdə dinin müasir cəmiyyətdə rolu və əhəmiyyəti mövzusunda geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Bu məsələlərin gənclərə aşılanmasında milli mentalitetlə yanaşı, müasirliyin də tətbiq edilməsinin zəruriliyi vurgulanıb.

* * *

22 noyabr 2018-ci ildə diskussiya davam edib.

Müzakirələrdə Aİİ-nin müəllimi - ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Anar Qafarov, AMEA akademik Ziya Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutunun aparıcı elmi işçisi Aslan Həbibov, Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin əməkdaşı Gündüz Nəsibov, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Sevinc Aslanova, jurnalist Azər Həsərət iştirak ediblər. Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin Baş direktoru, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, Əməkdar jurnalist Fuad Babayev tədbirə moderatorluq edib.

Müzakirələrdə "Məzhəbçilik İslam dünyasını parçalayan tensiəsi kimi" mövzusunda geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Tədbir iştirakçıları Qur'an-Kərimdə bütün müsəlmanların sülhə, birliyə və vəhdətə çağırıldığını, dini zəmində ixtilafların sünü şəkildə qabardıldıq bir zamanda, Azərbaycanda Vəhdət namazının qılınması ilə bütün dünya üçün olduqca gözəl örnəyin əsasının qoyulduğu qeyd olunub.

* * *

29 noyabr 2018-ci ildə Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu (Aİİ) və Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzi diskussiya-lar silsiləsini davam etdiriblər.

Müzakirələrdə Aİİ-nin elm və innovasiyalar üzrə prorektoru, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Aqil Şirinov, İsləmşünaslıq kafedrasının müdürü, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Əhməd Niyazov, Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin əməkdaşı Gündüz Nəsibov, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Abbas Qurbanov, fəlsəfə elmləri doktoru Zəkiyə Əbəlova, filologiya elmləri doktoru Ramiz Əskər və jurnalist Əliheydər Qasımov iştirak ediblər. Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin Baş direktoru, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, Əməkdar jurnalist Fuad Babayev tədbirə moderatorluq edib.

"İslam mədəniyyətinin inkişafında Azərbaycan alimlərinin rolu" mövzusunda keçirilən müzakirələrdə geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Orta əsrlərdə yaşlı azərbaycanlı mütəfəkkirlərin yaradıcılığı haqqında geniş məlumat verən alimlər, onların İslam və elcə də dönya mədəniyyətinə və elminə bəxş etdikləri nailiyətlər barədə fikir bildiriblər.

Bəhmənyar, Xətib Təbrizi, Sirəcəddin Urməvi, Əkmələddin Naxçıvani, Şəhabəddin Sührəverdi, Nəsirəddin Tusi, Seyid Yəhya Bakuvi, Fazıl İrəvani kimi dünya məqyaslı alimlərin yaradıcılığı ilə bağlı geniş müzakirə aparılıb. Azərbaycanlı alimlərin təsəvvüf, fəlsəfə və ümumiyyətlə, Şərq ictimai fikrində, mədəniyyətində xüsusi rol oynadıqları vurgulanıb.

Ayşən Aslanova

Düşmənə gözdağı Cocuq Mərcanlı...

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu respublika Prezidentinin 2018-ci il 9 fevral Sərəncamı ilə yaradılıb. Prezident İlham Əliyevin 31 may 2018-ci il tarixli Sərəncamı ilə respublikanın tanınmış ziyanlısı, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Ceyhun Məmmədov instituta rektor təyin olunub. Ali təhsil ocağı fəaliyyətə başladığı gündən tədrisi müasir standartlara uyğunlaşdıraraq, işini günün tələbləri səviyyəsində qurub. Rəhbərliyin məqsədi müttərəqqi dünyagörüşlü, yüksək səviyyəli, müasir ilahiyyatçılar yetişdirməkdir.

Bu məqsədlə dünya müsəlman dövlətlərinin qabaqcıl təcrübəsi öyrənilir.

Dünya praktikasından yararlanaraq, tələbələrin dünyagörüşündə az müdət erzində xeyli dəyişiklik olduğunu şahidiyyik. Belə ki, İnstitutda tez-tez ilahiyyatçı alımlar, tanınmış ziyanlılar, elm adamları, deputatlar, Azərbaycanda fəaliyyət göstəren müxtəlif ölkələrin səfirləri, iş adamları ilə görüşlər keçirilir. Tələbələr qonaqların fəaliyyəti ilə tanış olur, onları maraqlandırın suallar verir, mənən formalışırlar.

İnstitut rəhbərliyinin planlaşdırıldığı növbəti görüş isə onun, həm də bir ilkə imza atmasına səbəb oldu. Bu da 50 nəfərlik bir heyətlə tələbələrin Cocuq Mərcanlıya səfərinin təşkil edilməsidir.

Yanaşmalar müxtəlif idi. Müharibə, şəhidlərimiz, itirilmiş torpaqlarımız haqqında yalnız mətbuat və Kütłəvi İformasiya Vəsitələrindən eşidənlərimiz az deyildi, qorxu və təlatüm içində olan düşüncələrində "Bir-dən..." - deyə fikirləşən-

lər də vardı.

Çox əzəmətli oldu. Tələbələr müstəqil Azərbaycanın Dövlət Himnnini ifa edib avtobusa əyləşdilər. Bu səyahətdə avtobus bir

auditoriya, seminar, dia-loqlar, çıxışlar, sanki canlı dərs idi. Tələbələrlə həm müəllim, həm də valideyn kimi rəftar edən rektor gənclərə söz verir, onların Qarabağ, işğaldə olan və azad edilən torpaqlarımız haqqında bəlgilərini yoxlayır, istedadlarını üzə çıxarmaq üçün suallar verir, auditoriya qarşısında çıxış etməyi təklif edirdi. Tələbələrdən İsgəndər İsgəndərov, Aytac Mustafalı, Fərid Qasınzadə, Aydan Babazadə, Səminə Məmmədova, Aysel Abdullayeva, Aytac Əhmədzadə, Ayşən Cəbrayılova və başqları xüsusi qabiliyyət nümayiş etdirdilər. Ceyhun Məmmədov tələbələrə "Azərbaycan dönyanın cənnət ölkəsidir. Sevin, uğrunda hər şeyə hazır olun bu ölkənin, bu torpağın. Unutmayın ki, Azərbaycan Prezidenti və Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə biz bütün qələbələrə imza atacaqı".

...Gəlib çatırıq Cocuq Mərcanlıya. Kəndin girəcəyində Aprel şəhidlərinin xatirəsinə inşa edil-

dan danışdır. "İlk dəfədir ki, böyük heyətlə ali təhsil müəssisəsi bölgəmizə gəlir və gördüyüünüz kimi, sakinlərin sevinci hədsizdir", - deyə vurgulayan Tapdıq Nəsirov Prezidentə belə vətənpərvər rektoru İnstitutu başçı təyin etdiyi üçün minnədarlıq etdi. O dedi ki, gənclərimizin hərbi-vətənpərvərlik ruhunda təribiyə edilməsində, həmçinin yeniyetmə və mək-

salamlıqdan sonra, bacala məktəblilər Vətənə, anaya, ordumuza, şəhidlərə, əsgərlərə aid şeirlər söylədilər. Onların məlek simalarını gördükcə, Tanrıdan yeganə diləyim bu oldu ki, balalarımız müharibə görməsin. Onların məsum sıfətlərindəki güllüş, sevinc donması... Aci göz yaşları axıtmasınlar.

Alli-nin məktəblilərə gətirdiyi sovgat onlara təqdim olundu. İnstitutun rektoru Ceyhun Məmmədov məktəbli balaları bacala qəhrəmanlar adlandırmışdır, onlara hər zaman dayaq duracağına və belə görüşləri vaxtaşırı təşkil edəcəyinə söz verdi.

Məktəbin müəllimi Gülnarə Seyidəliyeva bacaların sevimlisidir. Onlara tariximizi öyrədir, qəhrəmanlarımız haqqında bəlgilər verir, torpağı, Vətəni sevməyi aşılıyır. Deyir ki, yuxarı sınıflarda oxuyanlar vəziyyəti başa düşür. Bunlar hələ bacadırlar. Onlarla ehtiyatla, fərdi səhəbətə aparmaqla məşğul oluram.

25 il bundan əvvəl tankların, topların gurultusu, minaatanlarının, mərmilərin qulaqbırıtan səsləri bizi təşvişə saldı, qocaları, qadınları, körpələri alqana qərq etdi. Düşmən həməsinə məruz qalan bu kənddə evlər xarabalığa əvveli, ocaqlar odsuz, bacalar tüstüsüz, nənnilər uşaqsız, məktəblər şagirdsiz, təndirlər çörəksiz, damlar örtüksüz qaldı. Bizi məcburi köçkünlər saldılar. Kəndə keşik çəkən daşları da güllələdilər.

⇒ Davamı 9-cu səhifədə

Düşmənə gözdağı Cocuq Mərcanlı...

⇒ Əvvəl 8-ci səhifədə

Müharibə od-alovdur, qan-qadadır, talanmış yurddur, ər, oğul itkisidir, Vətən həsrətidir, ağıridir, acidır. Ürəkləri torpaqlarına qayıtmaq həsrəti ilə korun-korun tüstülenən cəbrayıllılar heç yerdə rahatlıq tapmırlar.

"Cocuq Mərcanlıda rahat olduğumuz qədər heç yerdə rahat ola bilmədik", - deyə Gülnarə müəllim sözünə davam etdi. İndi burada qəşəng ev-eşiyimiz var, sağ olsun Prezidentimiz, bizə hər cür şərait yaradıb. Özümüz də tikirik, artırırıq, düzeldirik.

Müasir standartlara cavab verən məktəbdə şa-

girdler üçün hər cür şərait yaradılıb. Laboratoriyalar, linqofon kabinetleri, bufet, sanitər qoşağı, geniş və işıqlı sınıf otaqları şagirdlərin istifadəsindədir.

2016-ci ilin aprel ayında Lələtəpə yüksəkliyinin işgaldən azad edilməsi ilə Cocuq Mərcanlıda həyat bərpa olundu. 23 il idi ki, yollardan ayaqlar yiğilmişdi. 1 500 nəfərə qədər sakin kəndə köcdü. Abadlıq və quruculuq işləri davam etməyə başladı.

Respublika Prezidenti İlham Əliyev kəndin sosial inkişafı üçün bu güne qədər altı Sərəncam imzalayıb. Bu gün kənddə 100 şagird yerlik məktəb binası ilə yanaşı, müasir infrastruktur yaradılıb. Kənddə suvenir fabrikinin tikintisi aparılır. Bu layihə qardaş Türkiyənin Beynəlxalq Əməkdaşlıq və İnkişaf Agentliyinin təşəbbüsü ilə həyata keçirilir. İstixanalar və arıçılıq təsərrüfatları yaradılıb. Azərbaycan Maliyyə Nazirliyi və Türkiyənin ölkəmizdəki səfirliyinin birgə layihələri çərçivəsində Cocuq Mərcanlıda 15 istixa-

na inşa edilib, 10 təsərrüfatçıya arı ailəsi və lazımi avadanlıqlar verilib. Bir sözlə, indi kənddə iş bulaq kimi qaynıyor.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 10 fevral 2017-ci il tarixli Sərəncamı ilə işgaldən azad edilmiş kəndə 9 kilometrlik yolun tikintisi üçün 4,3 milyon manat vəsait ayrıldı. Təmir-tikinti işlərini "Azərvaytol" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti həyata keçirdi. Əhalinin öz doğma yurduna dönməsi bütün xalqımızda böyük ruh yüksəkliyi yaratdı. Müxtəlif zümrələrdən olan insanlar, idarə, müəssisə və təşkilatların nümayəndələri, xarici qo-

Cocuq Mərcanlı kəndi erməni vəhşiliyinin canlı şahididir. 1993-cü ilin dekabrında Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə keçirilmiş uğurlu Horadız hərbi əməliyyati nəticəsində 20-dən çox kənd, o cümlədən, Cocuq Mərcanlı, Horadız qəsəbəsi - bu gün Horadız şəhəridir, işgaldən azad olunsa da, ancaq burada yaşamaq təhlükəli idi. Buna baxmayaq, Həziyevlər ailəsi burada yaşayır. Lələtəpə yüksəkliyinin qaytarılması nəticəsində kənddə həyat qaydasına düşüb. Horadızdən Cocuq Mərcanlıya təzə, rahat asfalt yol çəkilib.

İlahiyyatçılar namaz qılıb, dualar etdilər.

Maraqlı və yadda qalan məqamlardan biri də Oqtay Həziyevlə görüşümüz oldu. Həmin Oqtay Həziyev ki, 23 il kənddən heç yerə çıxmayıb, düşmənlə üz-üzə yaşayıb. Həyat yoldaşı, əziz balaları Ülvı və Sahilə ilə illəri yola salıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev onun bu fədakarlığını yüksək dəyərləndirib. O deyib:

- Cocuq Mərcanlı kəndi erməni vəhşiliyinin canlı şahididir. 1993-cü ilin dekabrında Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə keçirilmiş uğurlu Horadız hərbi əməliyyati nəticəsində 20-dən çox kənd, o cümlədən, Cocuq Mərcanlı, Horadız qəsəbəsi - bu gün Horadız şəhəridir, işgaldən azad olunsa da, ancaq burada yaşamaq təhlükəli idi. Buna baxmayaq, Həziyevlər ailəsi burada yaşayır. Lələtəpə yüksəkliyinin qaytarılması nəticəsində kənddə həyat qaydasına düşüb. Horadızdən Cocuq Mərcanlıya təzə, rahat asfalt yol çəkilib...

asfalt yol çəkilib.

Yenidən burada həyat qurmusunuz, kəndə nəfəs vermisiniz, böyük təsərrüfat yaratmısınız və öz doğma torpağınızda həyatınızı riskə qoyaraq, təhlükə altında yaşamışınız. Bütün bu çətinliklərə, risklərə baxmayaq, burada gülə altında, mərmi altında yaşamışınız, qurmusunuz və vətənpərvərlik nümunəsi göstərmisiniz. Göstərmisiniz ki, Azərbaycan xalqı öz torpağına canı, qanı ilə bağlıdır. Göstərmisiniz ki, Azərbaycan vətəndaşı istənilən şəraitdə öz torpağında yaşayır, qurur, yaradır, hətta təhlükə altında olsa da; yəni bir gün yox, bir həftə yox, hər gün gecə-gündüz təhlükə altında 20 il-dən çox yaşamışınız. Buna görə sizinlə bütün Azərbaycan xalqı fəxr edir. Siz ən yüksək qiymətə layiqsiniz. Mən sizinlə fəxr edirəm.

Bilirsiniz ki, bir neçə ay bundan əvvəl mənim göstərişimlə Azərbaycanda dövlət ordenləri sırasına yeni orden də əlavə olundu - "Əmək" ordeni. "Əmək" ordeninin üç dərəcəsi var.

Prezident yeni təsis edilmiş 1-ci dərəcəli "Əmək" ordenini Oqtay Həziyevə təqdim edib.

Qəhrəman Oqtay Həziyev heç nədən qorxmadan bu gün gəlib yaşamaq arzusunda olan Vətən oğullarını Cocuq Mərcanlıya dəvət edir. Zəngin proqramı olan tədbirimiz başa çatır, geri dönürük.

...Kənddən ayrılıraq. Mən də bir jurnalist olaraq əlibəş gəlmədim. Coxlarının həsrəti ilə dənədan köcdüyü Cəbrayıllı torpağı gətirdim. Cocuq Mərcanlıya getmək planımızı biləndə yalvarıb məndən bir ovuc torpaq gətirməyi xahiş edən qonşumuz Çərəkən kənd sahini Flora Ərşad qızı Əliyevanın arzusu ilə. Flora bacısı Sveta ilə torpağı öpərək, ürəyinin başına qoyanda axıtdığı göz yaşaları ürəyimə süzüldü elə bil...

Cocuq Mərcanlı səfəri hər birimizin yaddaşında ömürlük qalacaq, Vətən torpağının bir parçasını ziyanətimizi daim şirin xatirələrlə yad edəcəyik...

☞ Rəhile Misirxanlı

OXULARA HESABATIMIZ

Alli ayda nə etmişik?

Azərbaycan İlahiyat İnstitutu (Aİİ) yaradıldığı gündən Institutun fəaliyyət göstərməsi istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsinə başlanılıb.

* * *

22 iyun 2018-ci il tarixdə Azərbaycan Respublikası Dini Qurumlarla iş üzrə Dövlət Komitəsinin "Dini təhsil: mövcud vəziyyət və hədəflər" mövzusunda keçirdiyi konfransda isə Aİİ rektoru Ceyhun Məmmədov Azərbaycan İlahiyat İnstitutunun yaradılma məqsədi, vəzifələri, hədəfləri haqqında ictimaiyyətə ilkin məlumat verilib.

* * *

28 iyun 2018-ci il tarixdə Azərbaycan Respublikası Dini Qurumlarla iş üzrə Dövlət Komitəsinin "Dini təhsil: mövcud vəziyyət və hədəflər" mövzusunda keçirdiyi konfransda isə Aİİ rektoru Ceyhun Məmmədov Azərbaycan İlahiyat İnstitutunun yaradılma məqsədi, vəzifələri, hədəfləri haqqında ictimaiyyətə ilkin məlumat verilib.

Cari ilin iyun ayından etibarən, İnstitutda təhsil standartlarının müəyyənləşdirilməsi, strukturun təşkili, tələbə qəbulu, ilk tədris ilinə hazırlıq, habelə maarifləndirmə istiqamətində ardıcıl və məqsədyönlü işlər görülüb.

Aİİ pedaqoji heyətin seçimində xüsusi diqqətlə yanaşaraq, yeni kadrların işə qəbulunu komissiyaya həvalə edib.

İnstituta 2018-2019-cu tədris ili üzrə ilk tələbə qəbulu Dövlət İmtahan Mərkəzinin xətti ilə ödənişsiz əsaslarla III ixtisas qrupu üzrə iki istiqamətdə - İslamsünsəsliq və Dinşünsəsliq ixtisasları üzrə həyata keçirilib. Dövlət sifarişi əsasında qəbul üzrə ayrılmış plan yerləri 100% dolmuş, İslamsünsəsliq ixtisası üzrə 35, Dinşünsəsliq ixtisası üzrə isə 25 nəfər olmaqla, ümumilikdə, 60 abituriyent tələbə sıralarına qəbul edilib. Hazırda İnstitutda ümumilikdə 109 tələbə təhsil alır.

* * *

12 sentyabr 2018-ci il tarixdə İnstituta yeni qəbul edilmiş tələbələrə görüş keçirilib.

Tədbirdə İnstitutun təhsil standartları, daxili nizam-intizam qaydaları, məqsəd və vəzifəleri, hədəfləri, keçirəcəyi layihələr haqqında məlumat verilib.

İnstitutda dövlətin qayğı və təminatı ilə hər cür şəraitin yaradıldığı, təhsilin ödənişsiz olduğu, tələbələrin pulsuz geyim və yemək-lə təmin ediləcəyi, dörsələrdən əlavə, ayrıca xarici dil kurslarının təşkili, mübədilə proqramları vasitəsilə

təhsillərini dünyanın tənənnimş universitetlərində davam etdirə biləcəkləri və digər üstünlüklərə sahib olacaqları diqqətə çatdırılıb. Rektor C.Məmmədov tələbələri dərslərdə aktiv olmağa, dil bilgilərinə yiyələnməyə, İnstitutun ictimai həyatında fəallıq göstərməyə çağırıb.

* * *

13 sentyabr 2018-ci il dən etibarən, Azərbaycan İlahiyat İnstitutunda mühüm vəzifələrlə bağlı ilk təyinatlar verilib. Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin (DQİDK) sədri Mübariz Qurbanının əmri ilə dosent Mübariz Camalov Aİİ-nin Tədris işləri və təlim texnologiyaları üzrə prorektoru, ilahiyat üzrə fəlsəfə doktoru Aqil Şirinov isə Aİİ-nin Elm və innovasiyalar üzrə prorektoru vəzifələrinə təyin edilib.

İslamsünsəsliq və Dinşünsəsliq kafedraları yaradılıb.

* * *

15 sentyabr 2018-ci il tarixdə öz işinə başlayan Aİİ-də İnstitutun fealiyyəti, tədris hazırlığı ilə bağlı ümumi iclas keçirilib.

Ali təhsil müəssisəsi rəhbərliyinin, müəllim heyəti və bütün əməkdaşlarının iştirak etdiyi iclasda İnstitutun tədris ilinə hazırlığı - strukturun təşkili, müəllim və işçi heyətinin formalasdırılması, tələbə qəbulunun başa çatdırılması ilə əlaqəli bütün işlərin uğurla həyata keçirildiyi bildirilib.

* * *

17 sentyabr 2018-ci il tarixdə Azərbaycan İlahiyat İnstitutunun (Aİİ) açılış mərasimi keçirilib.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyası Millətlərarası multi-

kulturalizm və dini məsələlər şöbəsinin müdürü Etibar Nəcəfovun, DQİDK-nin sədri Mübariz Qurbanının, Milli Məclisin deputati Siyavuş Novruzovun, Türkiyə Döyanət Vəqfi "29 Mayıs" Universiteti İdarə Heyətinin sədri Tayyar Altıkulacın, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMİ) sədr müavini Fuad Nurullayevin, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən dini icma rəhbərləri və digər məsul şəxslər iştirak edib.

Açılış mərasimində rektor Ceyhun Məmmədov Azərbaycan İlahiyat İnstitutunun yaradılması haqqında Sərəncam imzalandıqdan sonra, qısa vaxt ərzində təhsil müəssisəsinin formalasdırılması istiqamətində həyata keçirilən zəruri tədbirləri, görülən işləri nəzərə çatdıraraq, Aİİ-nin tədris ilinə tam həzir olduğunu bildirib.

Mərasimdə Azərbaycanda qarşılıqlı etimada və hörmətə əsaslanan dövlətin münasibətlərinin əsasının Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulduğu nəzərə alınaraq, DQİDK-nin İnstitutun bir tələbəsi üçün Heydər Əliyev adına təqaüd təsis etdiyi diqqətə çatdırılıb. Eyni zamanda, QMİ-nin də Aİİ tələbələrindən biri üçün aylıq Şeyxüislam təqaüdü təsis etdiyi bildirilib.

* * *

18 sentyabr 2018-ci il tarixdə İnstitutda Bakı Dövlət Universitetinin İlahiyat fakültəsinin Dinşünsəsliq ixtisasından Aİİ-yə köçürülmüş III-IV kurs tələbələri ilə görüş keçirilib. Tələbələrə ilk tədris ilinə başlayan Azərbaycan İlahiyat İnstitutunun təhsil standartları haqqında məlumat verilib. Görüşdə III-IV kurs tələbələrinin də yəni qəbul edilmiş gencər kiimi, dövlətin qayğı və təminatı ilə yaradılmış hər cür

şəraitdən, ödənişsiz təhsil və digər imtiyazlardan tam yararlanacağı diqqətə çatdırılıb.

Institutda tədris Azərbaycan dilindədir. Gələcəkdə rus, ingilis və ərəbdilli bölmələrin açılması və dünyanın müxtəlif dövlətlərindən tələbələrin təhsilə celb olunması, həmçinin yəhudilik, xristianlıq, hinduizm və buddizm kimi böyük dünya dinlərinin müqəddəs mətnlərinin tədqiqi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edən ibri, qədim yunan, latin və sanskrit dillərinin tələbələrə öyrədilmesi məqsədilə xüsusi kursların təşkili planlaşdırılır.

* * *

Güclü təhsil

Aİİ-də hazırda bir fakültə - İlahiyat, 3 kafedra - İslamsünsəsliq, Dinşünsəsliq, Dillər və ictimai fənlər mövcuddur. Təhsil iki istiqamətdə, İslamsünsəsliq və Dinşünsəsliq ixtisasları üzrə həyata keçirilir.

Azərbaycan İlahiyat İnstitutunda Ali Attestasiya Komissiyasının dövri elmi nəşrələr qarşısında qoyduğu tələbələrə uyğun olaraq "Azərbaycan İlahiyat İnstitutunun din araşdırmları jurnalı", "İlahiyat" ictimai fikir jurnalı və oxuduğunuz "İlahiyatçı" qəzetinin nəşrinə başlanılıb. Bu İnstitutun az vaxtda nail olduğu uğuru, nailiyetidir.

* * *

Tələbələrin maarifləndirilməsi namə

Aİİ-də ötən dövr ərzində maarifləndirmə istiqamətində də xeyli iş görüldü. Müxtəlif mövzularda elmi seminarlar, görüşlər, "dəyirmi masa"lar təşkil olundub. "Mediada dini mövzuların işıqlandırılması", "Bədəviliyin sosiopsixoloji analizi", "Multikulturalizmin

Azərbaycan modeli", "Azərbaycan dövlətçilik tarixində din", "Gəncliyin fəlsəfəsi", "Çoxmilli və çoxkonfessional Azərbaycan xalqının milli birlik ideyalarının formalaşmasında ənənəvi inancların rolü", "İslamda Qadın", "Azərbaycanda yəhudilərin həyat tərzi", "Sekulyarizasiya prosesi və müasir cəmiyyətdə din", "Dindarlıq və vətənpərvərlik", "Radikalizmle mübarizənin metodoloji əsasları", "İslam və incəsənət", "Vicdan məfhumunun İslam fəlsəfəsindəki yeri", "Səmavi dinlərdə Qurban ibadəti", "Kerbəla hadisəsinə sosio-psixoloji, ədəbi və tarixi baxış", "Qafqaz Alban Kilsəsi irsi: tarix və reallıqlar", "Rusiyada İslam: tarix və reallıqlar", "Azərbaycanda dövlətin münasibətləri: tarix və müasirlik", "Bəşəri inkişafda elmin və təhsilin rolu", kimi vacib mövzularda onlarca tədbir həyata keçirilib. O cümlədən, elm və ictimai xadimlərin iştirakı ilə ölkəmizin əlamətdar hadisələrinə, beynəlxalq tarixlərə - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyinə, "18 oktyabr - Azərbaycanın Dövlət Müstəqilliyyət Günü", "Beynəlxalq Tərcüməçilər Günü" və "Beynəlxalq Psixi Sağlamlıq Günü"nə həsr edilmiş konfranslar təşkil olunaraq mediada işıqlandırılıb. Aİİ geniş ictimaiyyət üçün nəzərdə tutulmuş bu tədbirlər silsiləsini davam etdirir.

* * *

Aİİ tələbələrinin dünyagörüşünün zənginləşdirilməsi, elmi axtarışlara sövq edilməsi üçün ölkənin tanınmış simaları - elm xadimləri, ziyanlıları ilə görüşlərin təşkil edilməsinə də xüsusi önem verir. Bu məqsədle Xalq yazıçısı Çingiz Abdullayev, BDU-nun professoru Şahlar Əsgərovla, eləcə də İnstitutda ənənəvi şəkildə keçirilməsi nəzərdə tutulan "Səfir saatları" layihəsi çərçivəsində görüşlər keçirilib.

Azərbaycan İlahiyat İnstitutu ölkədə fəaliyyət göstərən dini konfessiya rehbərləri ilə sıx əlaqələrə malikdir. Eyni zamanda, Azərbaycanda mövcud olan tolerant mühitin, multikultural ənənələrin qorunub saxlanması məqsədilə İnstitutda birgə seminarlar keçirilib və dini konfessiya təmsilçiləri - Dağ Yəhudiləri Dini İcmasının rəhbəri Milix Yevdayev, Albani-Udi Xristian Dini İcmasının sədri Robert Mobili, Aİİ-nin təşkilatçılığı ilə keçirilən "dəyirmi masa" plarnda uyğun mövzularla məruzə ediblər.

R.Misirxanlı

İlahiyyat İnstitutunu bitirənlər həm müxtəlif qurumlarda işləmək, həm də din xadimi olmaq imkanı qazanacaqlar

Prezident İlham Əliyevin 2018-ci il 9 fevral tarixli Sərəncamı ilə Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin tabeliyində Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu yaradılıb. Bu ilin mayında isə müvafiq Sərəncamla ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Ceyhun Məmmədov Azərbaycan İlahiyyat İnstitutuna rektor təyin olunub. C.Məmmədov rəhbərlik etdiyi institutun fəaliyyət istiqamətləri, abituriyentlərin qəbul qaydaları barədə AZERTAC-in suallarını cavablandırıb

- Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun yaranmasını zəruri edən səbəblər hansılardır?

- Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun qarşısına bir sıra məqsəd və hədəflər qoymulub. Əsas məqsədlərdən biri müasir dövrümüzün tələblərinə cavab verən, zəngin dünyagörüşüne, dərin dini və dünyəvi biliklərə, güclü şəxsiyyətə malik mütəxəssislərin yetişdirilməsidir. Bildiyiniz kimi, sovet dövründə dinin təbliği qadağan idi və dini təhsil müəssisələri bağlanmışdı. Azərbaycanda dini ənənənin zəiflədilməsi ilə müəyyən problemlər yaranmağa başladı. Müstəqilliyimizin bərpasından sonra Azərbaycanda bu sahəyə diqqət daha da artı. Ulu öndər Heydər Əliyev ikinci dəfə hakimiyyətə gəldiyi gündən etibarən din sahəsinə xüsusi qayğı göstərildi. Məscidlər, kilsələr, sinaqoqlar inşa olundu və təmir edildi. Azərbaycanın müstəqilliyi bərpa edildiyi zaman 17 məscidimiz var idi. Ancaq bu gün ölkəmizdə 2000-dən artıq məscid fəaliyyət göstərir. Bu məscidlərin savadlı, bilikli, zəngin dünyagörüslü din xadimlərinə, müxtəlif dövlət qurumlarında, təhsil müəssisələrində ilahiyyatçılara böyük ehtiyacı var.

- Tələbələr üçün Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunda hansı imkanlar yaradılıb? Başqa sözlə, abituriyentlər İlahiyyat İnstitutunu seçməklə hansı üstünlükler əldə edirlər?

- Əvvəlcə onu bildirim ki, Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunda təhsil ödənişsiz əsaslarla olacaq. Bütün qəbul olan tələbələr təqaüdə təmin ediləcək. Tələbələr beynəlxalq mübadilə proqramları vasitəsilə bir semestr və ya daha artıq Avropa, Amerika və Şərqi ölkələrində təhsil almaq imkanı əldə edəcəklər. Eyni zamanda, yüksək nəticə ilə məzun olan bakalavrular ixtisasları üzrə magistratura və doktorantura təhsilini dövlət xətti ilə xarici ölkələrdə davam etdirə bilərlər. Tələbələrin şəxsi keyfiyyətlərinin, dil biliklərinin yüksək olmasına, dünyəvi biliklərə dərindən yiyələnmələrinə xüsusi önem verilecək. İnstitu-

tu bitirənlər Azərbaycanın elm və təhsil müəssisələri, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi və digər dövlət qurumlarında, həmçinin din xadimi kimi işləmək imkanı qazanacaqlar. İnstitutun əsas fərqli cəhətlərindən biri dövlət təhsil müəssisəsi olması və dövlət tərafından maliyyələşdirilməsidir. Əsas özelliklərimizdən biri də bu təhsil müəssisəni bitirənlərin işlə təmin olunmasıdır. Onların institutu bitirəndən sonra işlə təmin olunması ilə bağlı planlarımız var və bu istiqamətdə işlər aparılır.

- Biz artıq qəbul ərəfəsinə dəyişik. İnstituta qəbul hansı formada aparılacaq?

- Bu il artıq instituta qəbul üçün 60 yer ayrılib. Onlardan 35-i islamşünaslıq ixtisası, 25-i isə dinşünaslıq ixtisası üzrədir. Üçüncü qrupa imtahan verənlər həmin ixtisasları seçə bilərlər. Islamşünaslar əlavə olaraq psixoloji testdən də keçəcəklər. Müsahibədə iştirak etmək istəyən abituriyentlər Dövlət İmtahan Mərkəzinin (DİM) saytında qeydiyyatdan keçməlidirlər. İlkən qeydiyyat iyulun 29-dan 31-dək, boş qalan yerlərə qeydiyyat isə avqustun 15-də və 16-da, ilk imtahan avqustun 1-dən 6-dək, boş qalan yerlərə imtahan isə avqustun 17-dən 20-dək aparılacaq. Artıq burada komissiya yaradılıb. Komissiyada DİM-in, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin nümayəndələri və müəllimlərimiz təmsil olunaçaq. Məqsəd və hədəfimiz ondan ibarətdir ki, islamşünaslıq ixtisasını bitirənlər öz sahələri üzrə çalışınlar və müvafiq istiqamətdə maraqlı və hərçəhəti hazırlıqlı insanlar olsunlar.

- Abituriyentlər institutda hansı fakültə və ixtisasların olacağını bilmək istəyirlər. Bu ixtisaslar arasında fərqlər nədir?

- İnstitutda iki ixtisas üzrə tələbə qəbulu aparılacaq. İslamşünaslar İslam üzrə mütəxəssis olsalar da, digər dinlər üzrə də məlumatlara yiyələnəcəklər. Amma əsas istiqamət İslami dərindən öyrənməkdir. Dinşünaslar

isə bütün dinlər, xüsusilə də İslam, yəhudilik, xristianlıqla bağlı geniş bilgilərə sahiblənəcəklər. Onlar daha çox alım, din araşdırmaçıları kimi yetişəcəklər.

Bir səra dövlət qurumlarında belə mütəxəssislərə zaman-zaman ehtiyac yaranır. Növbəti ildə dinşünas-pedaqoq ixtisası açmaq planımızda var. Bunlar artıq sərf təhsil müəssisələrində çalışmaq üçün yetişdiriləcəklər. Bu gün Azərbaycanın bir səra təhsil müəssisələrində dillərlə bağlı fənlər tədris olunur. Bununla dinşünas-pedaqoqlara olan ehtiyac təmin ediləcək. Eyni zamanda, yəhudilik və xristianlıqla bağlı kadrların yetişdirilməsi də planlarımızda var.

- Təcrübə göstərir ki, digər ölkələrdə də spesifik ixtisaslara qəbul zamanı şəxsin ixtisasa uyğunluğu yoxlanılır və bu da böyük nəticələr verir. Komissiya sərf bu sahəyə meyilli şəxslərə üstünlük verəcəkmi?

- Biz hər iki ixtisas üzrə təhsil alan şəxslərin çox dərin biliklərə malik, eyni zamanda, nümunəvi şəxsiyyət kimi formalşamalarını qarşımıza məqsəd qoymuşuq. Din sahəsi çox həssas bir istiqamətdir. Din xadimləri müəyyən kütləyə təsiretmə imkanına malikdirlər və əhalinin müəyyən qrupları ilə işləyirlər. Ona görə də onların həzrlığı, müəyyən xüsusiyyətlərə malik olmaları xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bu baxımdan, komissiyanın işi olduqca vacibdir. Tələbələri seçərkən qeyd etdiyimiz həmin məqamlara xüsusi diqqət yetiriləcək.

- Yeni qurumun yaradılması, yeni çağırışlar, yeni tələbələrin olduğunu da göstərir. İlahiyyat İnstitutunun fəaliyyətinin təşkili ilə bağlı hansı tədbirlər görülür? Tədris prosesinin hazırlanması üçün beynəlxalq təcrübədən istifadə olunacaqmı?

- İnstitutun fəaliyyətə başlanması üçün lazımi bütün addımlar atılır. Ölkəmizdə fəaliyyət göstərən universitetlərlə əməkdaşlıq edir, təcrübələrindən yararlanırıq. Türkiyədə, İranda, Rusiyada, Malayziyada və İndoneziyada və s. ölkələrdə sərf bu sahədə ixtisaslaşmış təhsil müəssisələri mövcuddur. Türkiyənin bir sira universitetlərində ilahiyyat fakültələri fəaliyyət göstərir. Çünkü əhalinin sayı baxımından Türkiyədə bu sahəyə böyük tələbat var. Türkiyənin Diyanət İşlər Başkanlığı da bu işlərə çiddi diqqət yeti-

rir. Türkiyə ilə yanaşı, Avropanın, Amerikanın müxtəlif universitetlərində də bu ixtisaslar üzrə təhsil verilir. Əlbəttə, biz bu dövlətlərin təcrübəsindən də faydalana-cağıq.

Ümumiyyətə, din bu gün dünyada ən həssas məsələlərdəndir. Hər hansı bir dövləti qarışdırmaq, təhlükəsizliyinə xələl getirmək üçün din amilindən müasir dünyada istifadə olunur. Bu gün biz Yaxın Şərqdə görürük ki, müxtəlif dini təriqətlər, cərəyanlar yaranır. Bunlar arasında ixtilaflar, fikir ayrılıqları sonda münaqışlərə gətirib çıxarır. Bu baxımdan bu sahənin dövlət nəzarətində olması vacibdir. Əsas hədəflərdən biri də odur ki, yetişdirdiyimiz şəxslərdə dövlətçilik mövqeyi, Vətənə bağlılıq, sevgi olmalıdır. Eyni zamanda, dini kimlik milli kimlikdən üstün olmamalıdır.

- Tədris prosesinə xarici mütəxəssislər cəlb olunacaq?

- Dünyada xaricdən bir semestrlik, yaxud birillik xarici mütəxəssislərin cəlb olunması təcrübəsi mövcuddur. Bizim də belə planlarımız var. Hazırda bütün ixtisaslar üzrə müəllimləri toplamışıq. Gələcəkdə xarici təhsil müəssisələri ilə həm müəllim, həm də tələbə mübadiləsini həyata keçirməyi nəzərdə tutmuşuq. Bu gün elə azərbaycanlı ilahiyyatçılar var ki, onlar Türkiyədə yaşayır və bu ölkənin oradakı təhsil müəssisələrində çalışırlar. Avropada işləyən, Amerikaya köçən mütəxəssislərimiz də var. Fəaliyyətimizdə radikalizm meyillərinin qarşısının alınması sahəsində dövlətimiz tərəfindən ardıcıl tədbirlər həyata keçirilir. Əsasını ulu öndər Heydər Əliyevin qoyduğu, Prezident İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva tərəfindən müvəffeqiyyətlə davam etdirilən dövlət-din münasibətlərinin Azərbaycan modeli dünyada bu sahədə nümunəvi modellərdən biridir. Din və dövlətin qarşılıqlı əməkdaşlığına əsaslanan bu modeldə dinə, dindarlara və dini dəyərlərə qayğı xüsusi yer tutur. Məhz bu qayığın nəticəsində çox sayda məscid və ziyanətgahlar dövlət vəsaiti hesabına inşa və ya təmir edilir, din xadimləri və dini icmalara maddi yardım göstərilir. Din və terrorizm bir-birinə zidd anlayışdır. Radikal, ekstremist qruplaşmaların törətdikləri münaqışlər və qarşılarda İslam dininə xələl gətirir. Bununla da onlar İslami terroru dəstəkləyən din kimliyətini yaradırlar. Radikalla-rın öz əməllərini din pərəsində altında gizləməsi yolverilməz olmaqla yanaşı, dini əməkdaşlığı əsas prinsiplərinə də ziddir. İlahiyyatçı alımlar olaraq inanlı insanları dini duyguları istismar edən, sa-bitlik və əmin-amanlıq adası olan ölkəmizi xaosa sürüklemək istəyən belə qruplara qarşı mübarizə aparmalıydı. Əvvəl də qeyd etdiyim kimi, yetişdirdiyimiz şəxslərdə dövlətçilik mövqeyi, Vətənə bağlılıq olmalıdır. Eyni zamanda, dini kimlik milli kimlikdən üstün olmamalıdır. Bütün ölkə vətəndaşları dövlətimiz ətrafında sıx birleşməlidir.

Tələbələrə ərəb, ingilis, rus və fars dillərini yaxşı öyrətmək hədəflərimizdəndir. Bunların bir hissəsi tədris prosesində, bir hissəsi isə əlavə kurslarda öyrədiləcək. Sosioqiyiya, psixologiya, fəlsəfə və şəraitdən asılı olaraq digər dünyəvi fənləri də tədris etməyi düşünürük. İnstitutu bitirənlər dini yaxşı bilməklə yanaşı, dünyəvi fənləri də dərindən mənimseməlidirlər.

- Qeyd etdiyiniz kimi, bir səra Şərqi ölkələrində münaqışlər baş verir. Ölkəmizdə dini radikalizm, ekstremizmle mübarizə yüksək səviyyədə aparılır. Baş institut dini radikalizmle mübarizə ilə bağlı hansı işləri görməyi düşünür?

- Azərbaycanda tarixən müxtəlif millətlərin və dillərin nümayəndələrinin əmin-amanlıq şəraitində yasadığını görürük. 2017-ci ilin Azərbaycanda "İslam Həmrəyliyi İl" elan edilməsi ölkəmizin milli mənəvi dəyərlərə bu gün də sadıq qalmasının göstəricisidir. Respublikamızda dövlət-din münasibətlərinin tənzimlənməsi, eləcə də cəmiyyətimizdə radikalizm meyillərinin qarşısının alınması sahəsində dövlətimiz tərəfindən ardıcıl tədbirlər həyata keçirilir. Əsasını ulu öndər Heydər Əliyevin qoyduğu, Prezident İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva tərəfindən müvəffeqiyyətlə davam etdirilən dövlət-din münasibətlərinin Azərbaycan modeli dünyada bu sahədə nümunəvi modellərdən biridir. Din və dövlətin qarşılıqlı əməkdaşlığına əsaslanan bu modeldə dinə, dindarlara və dini dəyərlərə qayğı xüsusi yer tutur. Məhz bu qayığın nəticəsində çox sayda məscid və ziyanətgahlar dövlət vəsaiti hesabına inşa və ya təmir edilir, din xadimləri və dini icmalara maddi yardım göstərilir. Din və terrorizm bir-birinə zidd anlayışdır. Radikal, ekstremist qruplaşmaların törətdikləri münaqışlər və qarşılarda İslam dininə xələl gətirir. Bununla da onlar İslami terroru dəstəkləyən din kimliyətini yaradırlar. Radikalların öz əməllərini din pərəsində altında gizləməsi yolverilməz olmaqla yanaşı, dini əməkdaşlığı əsas prinsiplərinə də ziddir. İlahiyyatçı alımlar olaraq inanlı insanları dini duyguları istismar edən, sa-bitlik və əmin-amanlıq adası olan ölkəmizi xaosa sürüklemək istəyən belə qruplara qarşı mübarizə aparmalıydı. Əvvəl də qeyd etdiyim kimi, yetişdirdiyimiz şəxslərdə dövlətçilik mövqeyi, Vətənə bağlılıq olmalıdır. Eyni zamanda, dini kimlik milli kimlikdən üstün olmamalıdır. Bütün ölkə vətəndaşları dövlətimiz ətrafında sıx birleşməlidir.

Coxəsrlıq salnaməmizin tarixi qəhrəmanı

Azərbaycan İlahiyat İnstitutunda Ulu Öndər Heydər Əliyevin vəfatının ildönümü ilə bağlı anim günü keçirilib.

Tədbirdə ali təhsil ocağının müəllim və tələbələri, Milli Məclisin deputatı, siyasi elmlər doktoru Elman Nəsirov və digər qonaqlar iştirak ediblər.

Aİİ-nin rektoru Ceyhun Məmmədov ölkəmizdə tarixən mövcud olan multikultural və tolerant mühit, o cümlədən, əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş dövlət-din münasibətlərinin inkişaf etdirilməsi istiqamətində görülən işlər barədə çıxış edib. Rektor Azərbaycanın coxəsrlıq salnaməsinin tarixi qəhrəmanına çəvrilmiş Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ölkəmizin inkişafında və xalqımızın mənəvi təkmülündə həyata keçirdiyi hər bir tədbirin böyük hadisə olduğunu qeyd edib. O bildirib ki, əsası Ümummilli Lider tərəfindən qoyulan bu siyaseti Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev uğurla davam etdirir. Belə ki, ölkəmizdə bir çox məscidlər və ibadətgahlar təmir və bərpa olunur, yeni dini təhsil müəssisələri yaradılır, dövlət tərəfindən dini qurumlara mütəmadi maliyyə vəsaiti ayrılır. Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun rəhbəri xanım Mehriban Əliyeva bu sahəyə xüsusi diqqət göstərir.

Milli Məclisin deputatı Elman Nəsirov Ulu Öndər Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətindən, Azərbaycan dövlətçiliyinin bərpasında, qorunub-saxlanmasında misilsiz xidmətlərdən söz açaraq, Ümummilli Liderin xalqımızın rifahı naminə həyata keçirdiyi siyasi-iqtisadi islahatlar barədə danışır.

Sonra rektor ulu öndər Heydər Əliyevin formalasdırduğu və hazırda Prezident İlham Əliyevin uğurla davam etdirildiyi, ölkəmizin milli maraqları və beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri nəzərə alınmaqla, qonşu dövlətlər və dünya birliyi ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması və inkişaf etdirilməsi, respublikamızın enerji resurslarının dünya bazarlarına çıxarılması, nəqliyyat infrastrukturunun inkişafı, xüsusilə, Ermənistən-Azərbaycan, Dağılıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı informasiya blokadalarının aradan götürülməsi və işğalçıya qarşı beynəlxalq təzyiqin güclənməsi kimi məsələləri özündə ehtiva edən xarici siyaset strategiyası haqqında məlumat verib.

Tələbələr ulu öndər Heydər Əliyevə həsr olunmuş şeirlər söyləyiblər.

Rəhile Misirxanlı

Aİİ-də insan haqları müzakirə olundu

Aİİ-də "Dağılıq Qarabağ münaqişəsi zamanı ermənilərin Azərbaycan xalqına və onun maddi-mədəniyyət abidələrinə qarşı cinayət əməlləri" mövzusunda müzakirələr aparılıb

Azərbaycan İlahiyat İnstitutu (Aİİ) və Azərbaycan Respublikası Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası birlikdə 10 dekabr-Ümumdünya İnsan Hüquqları Günü münasibəti lə konfrans keçirib. Tədbir "Dağılıq Qarabağ münaqişəsi zamanı ermənilərin Azərbaycan xalqına və onun maddi-mədəniyyət abidələrinə qarşı cinayət əməlləri" mövzusuna həsr olunub.

Konfrans iştirakçıları öncə Dövlət Komissiyasının hazırlanmış ve nəşr etdirildiyi, Ermənistən hərbçiləri və terrorçu-quldur dəstələri tərəfindən Azərbaycan xalqına qarşı törədilmiş cinayət əməllərini əks etdirən fotosət və əyani vəsaitlərlə tənış olublar.

Aİİ rektoru, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Ceyhun Məmmədov konfrans iştirakçılarını salamlayaraq bildirib ki, Ermənistən işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərində xalqımıza məxsus maddi-mədəni irsi məhv etməsi yalnız ölkəmizə qarşı yönəlməyib. Bu, ümuməşəri sivilizasiyaya qarşı törədilən vəhşilik, vandalizm aktıdır. O qeyd edib ki, işğal edilmiş Azərbaycan ərazilərində erməni faşistləri çox sayda məscid, muzey, maddi-mədəniyyət nümunəsini yerlə-yeksan edərək bərabər vəziyyətə getirib. C.Məmmədov Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev və Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-

prezidenti xanım Mehriban Əliyevanın Azərbaycan həqiqətlərinin, Xocalı soyqırımınnın, bütövlükde Qarabağ müharibəsi zamanı Azərbaycan xalqının başına gətirilən münasibətlərin tərəfdarı dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında ardıcıl və məqsədönlü tədbirlər həyata keçirdiklərini vurğulayıb.

Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası İşçi gruppunun rehberinin müavini Eldar Səmədov məruzəsində Ermənistən-Azərbaycan, Dağılıq Qarabağ münaqişəsi zamanı Ermənistən hərbçiləri və terrorçu-quldur dəstələri tərəfindən Azərbaycan xalqına qarşı törədilmiş cinayət əməlləri, əsir-girovlara münasibətə beynəlxalq humanitar hüquq normalarının pozulması faktları barədə məlumat verib.

Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla iş üzrə Dövlət Komitəsinin Dinşünaslıq ekspertizası şöbəsinin

müdiri Nahid Məmmədov "İşğal altında tarixi-dini abidələrimiz" mövzusunda məruzəsində ermənilərin azərbaycanlılara qarşı zaman-zaman törətdiyi cinayətlər haqqında danışır. Natiq bu cinayətlərin dünya ictimaiyyətinin diqqətinə dəha geniş çatdırılmasının vacibliyini vurgulayaraq, bu yönədə görülən işlərdən bəhs edib.

Yazıcı-publisist, müstəqil jurnalist Səriyyə Cəfərova "Xocalı soyqırımı zamanı əsir və itkin düşmüş şəxslərin taleyi" mövzusunda məruza ilə çıxış edib. O, Ermənistən-Azərbaycan, Dağılıq Qarabağ münaqişəsi nəticəsində əsir-girov götürülmüş şəxslərin azad edilməsi, itkinlərin axtarışı və sonrakı taleyinin müəyyən edilməsi sahəsində görülən işlər barədə məlumat verib.

Sonda Dövlət Komissiyasının materialları əsasında çəkilmiş "Sərhəd" sənədli filmi nümayiş olunub.

Faciədən 27 il keçir

1991-ci il noyabrın 20-də Xocavəndi rayonu Qarakənd kəndinin yaxınlığında Azərbaycana məxsus "Mi-8" hərbi helikopteri erməni silahlı quldurları tərəfindən vurulub. Qanlı faciədən 27 il keçir.

Ermənistən silahlı bölmələri tərəfindən 1991-ci il noyabrın 20-də helikopterin vurulması nəticəsində Azərbaycanın bir çox dövlət xadimləri və jurnalistlər həlak olublar.

Hesablamalara görə, Qarakənd üzərində üç yüz metr yüksəklidə uçan Mi-8 N72 helikopteri 1991-ci il noyabrın 20-də saat 14:42 dəqiqədə vurulub. Faciə haqqında ilkin məlumat Prezident Aparatına saat 19:55-də çatıb. Lakin nə qədər maraqlı olsa da bu

faciə haqqında xəbər Xankəndindən erməni dilində yayımlanan "Vətən və vətəndaş" verilişinin xəbərlər bölümündə, saat 15:30-də yayımlanmışdı. Həmin gün qəza haqqında saat 16:15-da Tehran radiosu, 17:00-da Moskva radiosu məlumat verib.

Əvvəl rəsmi variant səsləndi: helikopter dumanlı havada qayalara çırplıb.

Amma onun vurulduğunu bir neçə gün sonra etiraf etdilər. Bütün şübhələri aradan qaldırmağa və Mi-8-i vuran raketin erməni mövqelərindən çıxdığını elan etməyə isə bizə bir neçə il lazım oldu. Lakin Mi-8-in son uçuş tarixində həddindən artıq çox "ağ ləkələr" var.

Ümumilikdə qəza nəticəsində 22 nəfər həlak olub.

- Tofiq Kazım oğlu İsləmov - dövlət katibi.

- İsmət İsləmov oğlu Qayıbov - Baş prokuror.

- Məhəmməd Nəbi oğlu Əsədov - daxili işlər naziri.

- Zülfü Saleh oğlu Hacıyev - Baş nazirin müavini.

- Vəqif Cəfər oğlu Cəfərov - millət vəkili.

- Vəli Hüseyin oğlu Məmmədov - millət vəkili.

- Osman Mirzə Hüseyin oğlu Mirzəyev - Prezident Aparatında şöbə müdürü.

- Mixail Dmitriyeviç Lukaşov - milis general-majoru.

- Oleq Nikolayeviç Koçerev - polkovnik-leytenant.

- Rafiq Məmməd oğlu Məmmədov - dövlət katibinin köməkçisi.

- Ali Mustafa oğlu Mustafayev - telejurnalist.

- Arif İsləmov oğlu Hüseynzadə - AzTV-də işçisi.

- Fəxrəddin İbrahim oğlu Şahbazov - video-operator.

- Vyaçeslav Vladimiroviç Kotov - helikopter heyətinin komandiri.

- Gennadi Vladimiroviç Domov - helikopter heyətinin üzvü.

- Dmitri Borisoviç Yarovenko - helikopter heyətinin üzvü.

ALİMLƏRİMİZDƏN

Alimlərin Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunda təhsil almağın üstünlüklərinə dair fikirləri

**əzətimizin ilk
sayından ölkədə
ilahiyyat sahə-
sində fəaliyyət göstərən
qabaqcıl alimlərin Azər-
baycan İlahiyyat İnstitu-
tundakı təhsilin üstün-
lüklərinə dair fikirlərini
veririk.**

**Kəmalə Nuriyeva, AMEA
Nizami Gəncəvi adına Milli
Azərbaycan Ədəbiyyatı Muze-
yinin Təhsil şöbəsinin müdürü,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru:**

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu Dövlət Ali təhsil müəssisəsidir. Digər bir çox dövlət və özəl ali təhsil ocaqlarından fərqli olaraq burada təhsil yalnız dövlət sifarişi əsasında, yəni, ödənişsiz aparılacaq və eyni zamanda tələbələr təqəudlə təmin ediləcəklər.

İnstitutda ixtisasa uyğun teoloji fənlərlə yanaşı, bir neçə xarici dilin tədrisi, müxtalif dil kurslarının təşkili, həmçinin, dünyəvi elm sahələrinə aid fənlərin dərs programına daxil edilməsi tələbələrin geniş dünyagörüşə malik kadrlar kimi yetişməsində böyük rol oynayacaq. Fikrimcə, İnstitutun əsasən gənc teoloq-mütəxəssislərdən ibarət müəllim kollektivinin ən yeni təhsil praktikasını tətbiq edərək hazırlayacağı kadrlar ölkədə tolerant, tərəfəsiz, geniş dünyagörüşlü islamşunas və dinşunas-mütəxəssislərə olan ehtiyacı təmin edəcək.

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun elmi-tədqiqat müəssisəsi kimi formalasdırılması məzunların gələcəkdə təkcə din xadimi kimi deyil, eyni zamanda öz institutlarında tədqiqatçı-alim kimi fəaliyyət göstərmələri üçün də şərait yaratmış olur.

Düşünürəm ki, bu qədər geniş təhsil imkanları yaranan, məzunlara işlə təminatla bağlı perspektiv vəd edən Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu ixtisas seçimi zamanı abituriyentlərin diqqət mərkəzində olmalıdır.

Asəf Qənbərov, sosiologiya üzrə fəlsəfə doktoru, Bakı İslam Universitetinin müəllimi:

Dini təhlükəsizlik ölkənin milli təhlükəsizliyinin və milli siyasetin mühüm tərkib hissələrindən biridir. Belə olan halda, dini təhlükəsizliyin elminəzəri və metodik əsaslarının hazırlanması, elease da din siyasetinin həyata keçirilməsinə aktiv rol oynayacaq dövlət qulluqçularının, pedaqoji kadrların və din xadimlərinin yətişdirilməsi vəzifəsi böyük əhəmiyyətə malikdir. Düşünürəm ki, Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun (Aİİ) yaradılması ölkəmizdə din ilə bağlı nəzəri və praktiki istiqamətdə yaran-

mış bu ehtiyaclara cavab verəcəkdir.

Aİİ-nin əsas hədəfi İslam başda olmaqla dinləri tarixi, sosial və fəlsəfi aspektində öyrənən elmi tədqiqat mərkəzi, həm də yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanıldığı tədris müəssisəsi istiqamətdə fəaliyyət göstərməkdir.

Vüqar Səmədov, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru, Bakı İslam Universitetinin müəllimi:

Dünya təcrübəsindən də bilinir ki, dinlərin obyektiv, elmi üsullara əsaslanaraq öyrədilməsi ali təhsil müəssisələrində reallaşır. Azərbaycanda İlahiyyat İnstitutunda tədris programının beynəlxalq təcrübələr nəzərdən keçirilər, professional üsullara əsaslanaraq hazırlanması və dəsləri tədris edəcək müəllimlərin işini bilən, peşəkar mütəxəssislər olması, mənəcə, İnstitutun ən qabarlı xüsusiyyətidir.

İnstitutda müasir sosial elmərin metodları əsasında İslamlı yanaşı, xristianlıq, yəhudilik, hinduizm, buddizm və digər dünya dinlərinin inanc, ibadət, əxlaq sistemi və ictimai strukturlarının tədris edilməsi müxtəlif dünya dinləri üzrə peşəkar mütəxəssislərin hazırlanmasına şərait yaradacaq.

İnstitutda təhsilin ödənişsiz olması, eyni zamanda, tələbələrin təqəudlə təmin edilməsinin nəzərdə tutulması abituriyentlərin Aİİ-ni seçməsi üçün başqa bir stimullaşdırıcı amildir.

İnstitutda alim və mütəxəssislərin iştirakı ilə müxtəlif aktual mövzuları əhatə edən seminar və mühazirələrin müntəzəm şəkildə təşkil edilməsi qeyd olunan elmi mühitin yaradılması işində müstəsna rol oynayır. Qeyd etmək lazımdır ki, İnstitutun tədris proqramlarında dini fənlər ilə yanaş, ixtisasa uyğun digər fənlərin, o cümlədən, müxtəlif xarici dillərin yüksək səviyyədə öyrədilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Zaur Orucov, AMEA-nın M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun elmi işçisi, sənətşunas:

Tarixdə olduğu kimi, bugün də Azərbaycanda tolerantlıq və multikulturalizm dünyaya nümunədir. Əhalisinin 96 faizi müsəlman olan bir ölkədə digər dinlərin nümayəndələri azad yaşayır, işləyir və özünü ifadə edə bilirlər. Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunda ister İslam dinini, isterse də digər böyük dünya dinlərini dərindən öyrənmək istəyən hər kəs müasir elmin tələbələrinə uyğun pulsuz təhsil almaq və araşdırma aparmaq imkanına malik olacaqdır. Öz sahəsinin yetişmiş peşəkar müəllim kollektivi, rəhbərliyi və İnstituta göstərilən dövlət qayğısı bunun əsas amillərindən biridir. Təhsilə yanaşı, tələbələr üçün

ödənişsiz təşkil olunan özünnükişaf kursları, məşələlər və xüsusiilə, qədim Şərq sənətkarlığına dair təlimlər kamil mütəxəssis yetişdirmə yolunda atılan böyük addımdır. Əminəm ki, təhsil ocağı bu yolda bir irfan məktəbi olmaqla yanaşı, Azərbaycanın milli, mənəvi və həm də ənənəvi təcrübəsində mövcud olan dözümlüyük anlayışında dünyaya ən gözəl nümunə olacaqdır.

Elvüsal Məmmədov, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, AMEA akademik Z.M. Bünyadov adına Şərqsünləşmiş İstitutu Din və ictimai fikir tarihi şöbəsində aparıcı elmi işçisi, dosent:

Tələbələr nə üçün İlahiyyat İnstitutunu seçməlidirlər? Kollektivi yaxından tanıdıqm üçün əminliklə deyə bilərəm ki, veriləcək təhsilin səviyyəsi bu ali təhsil ocağını seçəcək tələbələrin hazırlıqlı və bacarıqlı kadrlar kimi məzun olmalarını təmin edəcəkdir. Çünkü bu kollektivdə həm savadlı, bilikli, öz ixtisasını dərindən bilən, həm də, ən əsası, məzhebçilik düşüncəsindən uzaq ziyanlılar toplanmışdır. Bununla belə, dini təhsildə tələbəyə dini, onun əsas mənbələrini metodoloji əsaslarla öyrətmək, deməli, dini mətnlərə, hər şeydən əvvəl, şüurlu münasibət bəsləməyi bacaran kadrlar hazırlamaq nə qədər mühümdür, tədris prosesində bu və ya digər məzhebin təəssübəşərliyini çəkməmək, destruktiv, konstruktiv, dözümsüz, tolerant, monoton deyil, plüralist dünyagörüşünə sahib məzunlar yetişdirmək daha da mühümdür. Bu baxımdan İnstitutun müəllim heyəti Respublikanın çoxkonfessiyalı dini mühitinə tolerant İslamşunas və Dinşunas mütəxəssislər təqdim etməyə qadirdir.

Aqil Şirinov, Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun baş müəllimi, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru:

İlahiyyat İnstitutunun yaranması Azərbaycan dövlətinin dina, dini dəyərlərə verdiyi əhəmiyyətin göstəricisidir. Ölkəmizdə müxtəlif dillərə yiyələnən ziyalı ilahiyyatçı kadrların və din xadimlərinin hazırlanmasına böyük ehtiyac var. Belə kadrların hazırlanması dinin insanlara doğru şəkildə çatdırılmasında, əhəminin in sahəsindəki təhlükəli tendensiyaların qarşısının alınması baxımdan böyük zərurət kəsb edir. Əvvələ, İnstitutda təhsil pulsuzdur. Bu, ilahiyyatçı olmaq istəyən, lakin təhsil haqqını ödəyə bilməyən abituriyentlər üçün böyük bir şansdır. İkincisi, Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu keyfiy-

duqca vacib olan elmi mühitin yaradılması istiqamətində söyle çalışır. Bundan əlavə, İnstitutda alim və mütəxəssislərin iştirakı ilə müxtəlif aktual mövzuları əhatə edən seminar və mühazirələrin müntəzəm şəkildə təşkil edilməsi qeyd olunan elmi mühitin yaradılması işində müstəsna rol oynayır. Qeyd etmək lazımdır ki, İnstitutun tədris proqramlarında dini fənlər ilə yanaş, ixtisasa uyğun digər fənlərin, o cümlədən, müxtəlif xarici dillərin yüksək səviyyədə öyrədilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Anar Qafarov, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Fəlsəfə İnstitutunun "Etika" şöbəsinin böyük elmi işçisi, dosent:

Qeyd etməliyəm ki, Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu ilahiyyat üzrə ixtisaslaşmış kadrları olan ali təhsil müəssisəsidir. Bu tədris ocağında müasir dövrdə dünya dinlərinin akademik səviyyədə öyrənilidiyi və tədqiq edildiyi Harvard, Oksford və Kembriç kimi dünyadan bir çox aparıcı universitetləri ilə yanaşı, müsəlman ölkələrin təcrübələri də nəzərdə tutulur.

Ələddin Məlikov, fəlsəfə elmləri doktoru, AMEA Elm Tarixi İnstitutunun "Elmşünaslıq və elmin sosial problemləri" şöbəsinin baş elmi işçisi, dosent:

Ali təhsil almaq üçün Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunu seçməlidirlər? Kollektivi yaxından tanıdım üçün əminliklə deyə bilərəm ki, veriləcək təhsilin səviyyəsi bu ali təhsil ocağını seçəcək tələbələrin hazırlıqlı və bacarıqlı kadrlar kimi məzun olmalarını təmin edəcəkdir. Çünkü bu kollektivdə həm savadlı, bilikli, öz ixtisasını dərindən bilən, həm də, ən əsası, məzhebçilik düşüncəsindən uzaq ziyanlılar toplanmışdır. Bununla belə, dini təhsildə tələbəyə dini, onun əsas mənbələrini metodoloji əsaslarla öyrətmək, deməli, dini mətnlərə, hər şeydən əvvəl, şüurlu münasibət bəsləməyi bacaran kadrlar hazırlamaq nə qədər mühümdür, tədris prosesində bu və ya digər məzhebin təəssübəşərliyini çəkməmək, destruktiv, konstruktiv, dözümsüz, tolerant, monoton deyil, plüralist dünyagörüşünə sahib məzunlar yetişdirmək daha da mühümdür. Bu baxımdan İnstitutun müəllim heyəti Respublikanın çoxkonfessiyalı dini mühitinə tolerant İslamşunas və Dinşunas mütəxəssislər təqdim etməyə qadirdir.

İlkin Əlimuradov, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası akad. Z.M. Bünyadov adına Şərqsünləşmiş İstitutunun "Din və ictimai fikir tarihi" şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, dosent:

Fikrimcə, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin Sərəncamı ilə təsis edilmiş, din sahəsində ali təhsilin bütün səviyyələri üzrə yüksək ixtisaslı kadrlar hazırlanmasına böyük ehtiyac var. Belə kadrların hazırlanması dinin insanlara doğru şəkildə çatdırılmasında, əhəminin in sahəsindəki təhlükəli tendensiyaların qarşısının alınması baxımdan böyük zərurət kəsb edir. Əvvələ, İnstitutda təhsil pulsuzdur. Bu, ilahiyyatçı olmaq istəyən, lakin təhsil haqqını ödəyə bilməyən abituriyentlər üçün böyük bir şansdır. İkincisi, Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu keyfiy-

Təhsilin pulsuz olması da önemli məqamlardan biridir. Bu, maddi imkanından asılı olmayıaraq, ilahiyyat sahəsinə maraqlı olan abituriyentlərin ali təhsilə yiyələnməsi üçün böyük şansdır. İnstitutu bitirənlərin həm din xadimi kimi, həm də din üzrə mütexəssis kimi müxtəlif qurumlarda işlə təmin olunmasının nəzərdə tutulması da abituriyentlərin bu ali təhsil müəssisəsini seçmələri üçün stimullaşdırıcı amillərdən biridir.

Mail Yaqub, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, Xəzər Universitetinin Fəlsəfə departamentinin müəllimi:

Ümimilikdə ali təhsil almaq üçün Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunu seçən abituriyentlərin ali təhsilə yiyələnməsi üçün böyük şansdır. İnstitutu bitirənlərin həm din xadimi kimi, həm də din üzrə mütexəssis kimi müxtəlif qurumlarda işlə təmin olunmasının nəzərdə tutulması da abituriyentlərin bu ali təhsil müəssisəsini seçmələri üçün stimullaşdırıcı amillərdən biridir.

Burda olduqca zəruri bir məqam var: İnsan faktoru. Bu, çox mühümdür. Tələbə subyektdir, təhsil aldığı sahə isə obyekt. Əsas məsələ tələbənin düşünən-təhlili edən subyekti kimi həmin sahəyə-obyekti baxıdır. Tələbə qlobal düşünürsə, təhsil aldığı sahəyə can verəcək, ruh verəcək. Yox, əgər tələbənin baxışı cilidirsa, dünyanın ən mütərəqqi universitetində ən lazımlı ixtisası yiyələnse belə, həmin mürtəcə baxışla cəmiyyətə faydalı ola bilməyəcək.

Rəna Həsratova

Sivilizasiyaların qovuşduğu yerdə tolerantlıq

İSLAM SÜLH DİNİDİR, MEHRİBANLIQ DİNİDİR, DÖZÜMLÜLÜK DİNİDİR, TOLERANTLIQ DİNİDİR.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEV

Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyətə yenidən qayıdışından sonra din sahəsində gərginlik azaldı, dövlət-din münasibətləri tənzimləndi, radikal qruplaşmaların fəaliyyəti məhdudlaşdırıldı.

1994-cü ildə Mekke və Mədinəyə Umrə səfərinin yekunları bunu təsdiq etdi. Ümummilli Liderimiz burada müsəlman ölkələrinin dövlət və din adamları ilə səhbətləri İslam dininin əsasını təşkil edən, təkcə müsəlmanların deyil, bəşər övladının müqəddəs masaüstü kitabı statusunu alan "Qurani-Kərim" barədə qiymətli fikirlər söyləmişdir. Bu müqəddəs kitabın bize verdiyi dərs, tövsiyələr, göstərdiyi yollar insanları paklığa, düzüyü, doğruluğa, sədaqətə, qəhrəmanlığa, cəsarətə, cəsurluğa dəvət edən tələblərdir. "Qurani-Kərim"in bütün kəlamları bu gün Azərbaycanda Allahın yolunu ilə getməyimiz üçün məşəldir. "...Heç vaxt inamımızdan, dinimizdən uzaqlaşma yacaq və bu mənəvi mənbələrimizdən istifadə edərək, gələcəyimizi quracaq" (Heydər Əliyev, "Müstəqillik yolu". Bakı, 1997-ci il, səh.81, 93).

"İslam sülh dinidir, mehribanlıq dinidir, dözümlülük dinidir, tolerantlıq dinidir" (İlham Əliyev).

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası (16, 48-ci maddələr) din və vicdan azadlığını təsbit etmiş, dövlət də onun təmin olunmasının qarantıdır. "Ona görə də dövlətimiz dünyəvi dövlətdir. Ancaq biz dindən ayrı deyilik" (Heydər Əliyev).

Xalqımızın ümumi və bəşəri dəyərlərə yiyələnməsində İslamin rolü yüksəkdir. 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlət simvolu olan Bayraqında İslama mənsubluq eks olunmuşdur. Əgər SSRİ dövründə Azərbaycanda 17 məscid fəaliyyət göstərirdi, 2017-ci ilin əvvəlində onların sayı 2166-ya çatmışdı. 306 məscid dövlət tərəfindən tarixi abidə kimi qorunur. Təzəpir məscidi, İçərişəhər, Cümə və Həzrət Məhəmməd məscidləri, Əjdər bəy məscidi, Şamaxı Cümə məscidi, Gəncə və Bərdə İmamzadə kompleksləri dövlət tərəfindən təmir olunub. Dövlətimiz İslam həmrəyliyinin möhkəmlə-

məsinə töhfə verən İƏT Gənclər Forumu, İƏT Əmək Mərkəzi, İƏT-ə üzv Dövlətlərin Jurnalistlər Assosiasiyası kimi yeni qurumlar yaradılmasının təşəbbüskarı olmuşdur.

2017-ci il Prezident İlham Əliyev tərəfindən "İslam Həmrəyliyi İli" elan olundub. Bu gün xoşagelməz halların qarşısını almaq üçün dünyaya İslamın sülh dini olduğunu və müsəlmanların terroru deyil, hansı dini və ya etnik konfessiya olmasından asılı olmayaraq, hər kəsə dözümlü, bərabər yanaşan toplumlar olduğunu qatdırmağa ehtiyac duyulur.

Mehriban Əliyevanın rəhbərliyi ilə Heydər Əliyev Fondunun "Tolerantlığın ünvanı-Azərbaycan" layihəsi çərçivəsində Mərdəkan qəsəbəsində XVI əsrə aid "Pir Həsən" ziyanətgahında, Binə qəsəbəsindəki "Möhsün Səlim" və "İmam Rza", Gəncədəki "Həzrəti Zeynəb", Buzovna qəsəbəsindəki "Cümə" və digər məscidlərdə əsaslı təmir və bərpa işləri aparılıb, yeni məscidlər istifadəyə verilib.

Keçən il yanvarın 15-də Bakıdakı Heydər məscidində məzəhəbindən asılı olmayaraq, ölkə müsəlmanları ilk dəfə eyni vaxtda bir yerdə Vəhdət namazı qıldılar. Bu, ənənəyə ərvəndi və bütün məscidlərdə tətbiq olundu.

Müstəqilliyin bərpasından sonra respublikamızda dövlət-din münasibətlərinin tənzimlənməsində və dini etiqad azadlığının təminatında əhəmiyyətli işlər görüllüb. Qərblə-Şərqi qovşağında yerləşən ölkəmizdə hər iki sivilizasiya kəsişir.

Coğrafi baxımdan Qərblə-Şərqi qovşağında yerləşən Azərbaycanda hər iki sivilizasiya kəsişir. Azərbaycan bütün dini etiqadları və etnik azlıqları ehtiva etməklə dinlərarası, millətlərarası dialoqun kəsişdiyi bir məkan kimi öz varlığını təsdiqləmişdir. Respublikamız daim müxtəlif din və millətlərin qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşadığı bir dövlət modelini sərgiləmişdir. Ölkəmizdə bütün dinlərə mənsub insanların sərbəst şəkildə öz inanclarına etiqad etməsinə, bütün millətlərin nümayəndələrinin ölkənin bərabərhüquqlu vətəndaşı qismində hüquq əldə etməsinə lazımi şərait yaradılmışdır. Dövlə-

tin ən ucqar bölgələrində belə müxtəlif dinlərə məxsus dini abidələrin qorunub saxlanılması, bərpası istiqamətində görülən işlər tolerantlığa verilən əvəzsiz qiymətdir. Respublikamızda mövcud tolerantlığın ən əsaslı isbatı ölkənin ana qanunu, hüquqi teməli hesab olunan Konstitusiyada dinindən, dilindən asılı olmayaraq bütün vətəndaşların qanun qarşısında bərabərliyinin təsbit olunmasıdır. Bu bir daha Azərbaycanı tolerantlıq məkanı olaraq tanıdır, dini, milli dialoqun mərkəzi kimi təsdiqləyir.

İslam dünyasının ən böyük ilahi dinlərindən biridir. Azərbaycan dünyəvi dövlət olsa da əhalinin əksəriyyəti məsələnlərin təşkil edir. Ölkəmizdə islam dini-ənənələri geniş yayılmışdır. Uzun əsrlərdən bəri Azərbaycan İslam sivilizasiyasının əsas mərkəzlərindən biri olmuşdur. İslam dininin yayılmasında, Müsəlman İntibahının bərqərar olmasında azərbaycanlıların da özünəməxsus rolu olmuş və İslam mədəniyyətinin formallaşmasında böyük nailiyyətlər qazanmışlar. Bütün bunlar Azərbaycan ərazisində ilk vaxtlardan İslam dininin məddi və qeyri-məddi ərsinin təkamülünə zəmin yaratmışdır.

Hazırda Azərbaycanda məscidlərin sayı 2000-i ötüb keçmişdir. Həmin məscidlərin 300-dən çoxu tarixi-mədəni abidə kimi qorunur. Dönyanın ən qədim məscidlərindən biri - 743-cü ildə tikilmiş Şamaxı Cümə Məscidi Azərbaycanda yerləşir. Dövlətin İslam dini dəyərlərinə qayğısı nəticəsində son illər ərzində İslam mədəniyyətinin qiymətli abidələrindən Bibiheybət, Təzəpir, Əjdərbəy, Şamaxı Cümə məscidləri və Gəncə şəhərindəki "İmamzadə" kompleksi əsaslı şəkildə yenidən qurularaq

təmir olunmuşdur.

Aci həqiqətdir ki, işğal altında olan torpaqlarımızda yüzlərlə dini obyektlərimiz erməni vandallarının qurbanı olmuş, xüsusi təhqir obyektlərinə çevrilmişdir. İndiki Ermenistan ərazisində olan Azərbaycana məxsus tarixi və mədəni irsimiz eyni aqibəti yaşamışdır. İrəvandakı Dəmirbulaq məscidi yer üzündə silinib, Göy məscid isə orijinal xüsusiyyətlərinin dəyişdirilməsi məqsədilə "yenidən təmir edilib". XVI əsrin ikinci yarısında Qara Seyid tərəfindən İrəvanda tikilmiş Hacı Novruzəli bəy, Sərdar məscidləri sistəmli dağıntıya məruz qalmış və 2014-cü ildə tamamilə məhv edilmişdir. Bu yaxınlarda Cocuq Mərcanlı kəndində Şuşa məscidinin bənzəri olan məscidin inşasının başa çatması, Prezident İlham Əliyevin məscidlə tanışlığı və mədəni təcavüzkarlarına bir mesaj idi. Bu, bir daha dünyaya bəyan edir ki, Azərbaycan öz tarixi keçmişinə sadıqdir və gün gələcək, Şuşadakı məscid də bərpa edilecek.

Bakıda Cənubi Qafqazın ən böyük məbədi-Heydər məscidi inşa edilmişdir. Məhz Heydər məscidi dünyada ilk dəfə olaraq şia və sünni müsəlmanların bir yerdə qıldı və Vəhdət namazına ev sahibliyi etmişdir.

2016-ci il Multikulturalizm ili çərçivəsində 15 yanvar tarixində məzəhəbindən asılı olmayaraq bütün müsəlmanlar bir araya gələrək eyni vaxtda, bir yerdə namaz qılıb, dualar ediblər. Həm şia, həm də sünni məzəhəbinin nümayəndəlerinin vahid məkanda, bir sırada duraraq ibadət etmələri ölkəmizdə dövlət tərəfindən həyata keçirilən tolerantlıq və multikulturalizm siyasetinin nəticəsidir.

Azərbaycan o azsaylı

dövlətlərdəndir ki, həm Avropanın təşkilatlarının, həm də islami strukturların üzvüdür. Respublikamız İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının, İSESKO-nun, həmcinin müsəlman ölkələrini birləşdirən digər mötəbər qurumlarının üzvü seçilərək İslam aləmi ilə qarşılıqlı faydalı münasibətlər qurmuş, global əhəmiyyətli bir sıra mühüm mədəni forumlarının təşkilatçısı kimi çıxış etmişdir. Təsədüfi deyildir ki, Bakı 2009-cu ildə İslam mədəniyyətinin paytaxtı elan olunmuşdur. 2009-cu ilin oktyabr ayında isə Bakıda keçirilən İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv dövlətlərin mədəniyyət nazirlərinin VI konfransında Naxçıvan şəhərinin 2018-ci il üçün İslam mədəniyyətinin paytaxtı elan olunmasına dair qərar qəbul edilmişdir. Bu il 12-22 may tarixlərində baş tutan IV İslam Həmrəyliyi Oyunları isə ölkəmizin İslam həmrəylinin möhkəmləndirilməsi sahəsində növbəti əməli addımlar atması üçün əlverişli şərait yaratdı. İslam Həmrəyliyi Oyunları birlik, qardaşlıq və dostluq oyunları oldu. Bu yarışlar sülhün, əmin-amanlığın, həmrəyliyin möhkəmlənməsi üçün dünyaya bir çağırış idi. Yarışın əsas şüarı da "Güçümüz həmrəylikdədir" seçilmişdi.

Dünyada İslam adı altında İslama zidd fəaliyyət göstərən və bəzi dairələr tərəfindən maliyyələşdirilən terror qrupları mövcuddur. Bu terrorun qurbanları da məhz müsəlman dövlətləridir. Bu gün müsəlman dünyasında məzəhəb amilindən istifadə edərək, yaradılan çaxnaşmaların qarşısını almaq üçün yəni yollar axtarıb tapmağa çox ehtiyac vardır. Bu cür xoşağalməz halların qarşısını almaq üçün dünyaya İslamın sülh dini olduğunu, İslamın əsas məram və məqsədlərini çatdırmaq lazımdır. Bunun üçün İslam birliyinə nail olunmalıdır. Prezident İlham Əliyevin 10 yanvar tarixli Sərəncamı ilə 2017-ci ilin Respublikamızda İslam Həmrəyliyi İli elan edilməsi olduqca humanist və sülhsevər bir təşəbbüs idi. Bununla, Azərbaycan üzərinə çox məsuliyyətli, eyni zamanda, şərəflə bir vəzifə götürdü. Bu, bir daha Azərbaycanı müstəqil, İslam dəyərlərinə sadıq, müasir ölkə kimi gösterir. Dövlət başçısının da vurğuladığı kimi həmin qərar bu gün İslama qarşı çirkin kampaniya aparanlara bir cavab olacaq.

R.İsmayıloğlu

Çingiz Abdullayevlə görüş

9 oktyabr 2018-ci il tarixdə Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunda (Aİİ) Azərbaycanın Xalq yazıçısı Çingiz Abdullayevlə görüş keçirilib.

Tədbirdə İnstytutun müəllim-tələbə heyəti və digər qonaqlar iştirak ediblər.

Aİİ-nin yaradılma məqsədi, hədəfləri barədə danişan C.Məmmədov İnstytutda maarifləndirmə işinə xüsusi önem verildiyini, bu məqsədlə müəmmadi olaraq müxtəlif seminarların təşkil edildiyini söyləyib.

Rektor Azərbaycanın Xalq yazıçısı Çingiz Abdullayevin yaradılığından danişaraq, onun en çox oxunan detektiv yazarlardan biri kimi, zəngin ədəbi irsə malik olduğunu, əsərlərinin nəinki Azərbaycanda, eləcə də dünyadan bir çox ölkəsində böyük maraqla oxunduğu qeyd edib. Görüşün məqsədi gənc nəslin kitab,

ədəbiyyata marağını artırmaqdır.

Söz yazıçıya verilib. Çingiz Abdullayev müasir ədəbiyyatın problemlərindən danışır, ədəbiyyat-oxucu münasibətlərinin hazırkı vəziyyətini, perspektivlərini şərh edib, gənclərə klassik və müasir yazıçılarımızın əsərlərini, dünya ədəbiyyatını oxumağı məsləhət görüb. İnsanın şəxsiyyət kimi formallaşmasında təhsilin əhəmiyyətini vürgulayan xalq yazıçısı həm fərd, həm də dövlət kimi güclü olmanın tək yolumun keyfiyyətli təhsillə mümkün olduğunu, intellektual səviyyənin yüksəlməsi üçün, müxtəlif dillərdə mütlaliyin əhəmiyyətini diqqət etdirir.

Daha sonra Ç.Abdullayev tələbələrin çoxsaylı suallarını cavablandırıb, görüş iştirakçıları ilə fikir mübadiləsi aparıb.

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun mətbu orqanı olan "İlahiyyatçı" qəzeti birinci sayı oxucuların görüşünə gəlib. Qəzeti işlə üzü görməsinin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyinə təsadüf etməsi hamımız üçün yaddaqalan hadisədir.

Əminlik ki, "İlahiyyatçı" birinci sayından sevimli qəzeti olacaq. Bunun üçün rəhbərlik bizə hər cür şərait yaradıb. Qəzeti kollektivi çalışacaq ki, ona göstərilən etimaddan və yaradılan şəraitdən istifadə edərək, öz oxucularına Azərbaycan mətbuatında layiqli yeri olan bir mətbu orqanı təqdim etsin.

Həsən bəy Zərdabi ideyalarına sadıq qalacaq "İlahiyyatçı" qəzeti müstəqilliyimizin və demokratiyamızın bəxş etdiyi ərməğandır. Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin mətbuatımıza böyük diqqət və qayğı göstərməsi nəticəsində bu gün Azərbaycanda altı mindən artıq qəzet və jurnal nəşr olunur. Məmənnuluqla qeyd etməliyik ki, Ulu Öndərimiz sovet rejiminin mətbuat üzərinə qoyduğu senzurəni ləğv edərək, azad və müstəqil mətbuatın inkişafına şərait yaratdı.

Fərəhələ vürgulamalıyiq ki, Ulu Öndərimizin siyasi kursunu uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev mətbuatın dostu kimi tanınır. Dövlətimizin başçısı qəzet və jurnalların nəşriyyat borclarının silinməsinə, onların fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması üçün büdcədən pul ayrılmamasına mütəmadi olaraq sərəncamlar verir.

Jurnalistlərə Prezident təqaüdlərinin, pulsuz mənzillərin, fəxri adların verilməsi, yazı müsabiqələri qaliblərinin mükafatlandırılması onların həyat şəraitinin daha da yaxşılaşdırılmasına xidmət edir.

Hamımız üçün sevindirici haldır ki, "İlahiyyatçı" belə bir demokratik şəraitdə Mətbuat Şurasına üzv olan qəzətlərin sırasına qoşulur. Biz bundan qürur duyarıq və çalışacaq ki, rəhbərliyin və oxucularımızın etimadını layiqincə doğrudır.

RƏHİMƏ MİSİRŞANOVA,
"İlahiyyatçı"
qəzeti redaktoru

"Olaylar" qəzeti Baş redaktoru Yunus Oğuz, "Sərq" qəzeti Baş redaktoru Akif Aşırı Azərbaycanda dövlət-din siyasetində danişaraq, Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun yaradılmasının çox vacib addım olduğunu vürgüləyiblər. Natiqlər dini təhsilin verilməsində milli-adət-ənənələrimizə sadıqliyin, bəşəri dəyərlərin, dini düzünlülüyün və elmiliyin aşilanmasının əsas olduğunu bildirərək, Aİİ-nin öz təhsil standartlarında və tədris prosesində bu cəhətlərə xüsusi diqqət ayırmاسını təqdir edib, təhsil müəssisəsinə fəaliyyətində uğurlar arzulayıblar.

Bir sıra vacib təkliflərin səsləndirildiyi mətbuat konfransı İnstytutla ümumi tanışlıqla başa çatıb.

Qeyd edək ki, 2018-2019-cu tədris ilində fəaliyyətinə İslamsüناسlıq və Dinsüناسlıq ixtisasları üzrə başlayan İnstytutda dünən standartlarına cavab verən yüksək təhsilin verilməsi üçün zəruri olan tələblər yerinə yetirilib.

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 9 fevral 2018-ci il tarixli Sərəncamı ilə yaradılıb. İnstytutun yaradılmasında əsas məqsəd Azərbaycan xalqının tarixi ənənələrinə söykənən və dövlət siyasetinin məntiqi nəticəsi olan dini-mənəvi mühitin qorunub saxlanılmasını və inkişaf etdirilməsini, dini fəaliyyətin təşkili sahəsində yüksəkixtisasi kadrların və mütəxəssislərin hazırlanmasını təmin etməkdən ibarətdir.

Çıxış edənlərdən "Səs" qəzeti Baş redaktoru Bəhrəz Quliyev, Azərbaycan Mətbuat Şurası İdarə heyətinin üzvü Azər Həsərət, "Trend" İnformasiya Agentliyinin Baş direktorunun müavini Arzu Nağıyev, "525-ci qəzet" in Baş redaktoru Rəşad Məcid,

Aİİ fəaliyyətinin ilkin nəticələri ilə bağlı mətbuat konfransı

**Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu (Aİİ)
24 oktyabr
2018-ci il tarixdə fəaliyyətinin ilkin nəticələrinə həsr olunmuş mətbuat konfransı keçirilib.**

Azərbaycan Mətbuat Şurası sədri və üzvlərinin, aparıcı media qurumları rəhbərlərinin, jurnalistlərin iştirakı ilə keçirilən mətbuat konfransında Aİİ-nin təsis edildiyi vaxtdan hazırkı dövrə qədər olan fəaliyyəti, ilk tədris ilinə hazırlıq, reallaşdırıldığı laiyhələr və gələcək perspektivlər barədə məlumat verilib.

Aİİ rektoru Ceyhun Məmmədov tədbiri giriş nitqi ilə açaraq, mətbuat konfransının məqsədinin İnstytutun fəaliyyəti ilə tanışlıq, görülən işlər, gələcək planlarla bağlı məlumatlandırma xarakteri daşıdığını bildirib. Rektor Aİİ-nin yaradılması, məqsədi, vəzifələri, hədəfləri, fəaliyyəti ilə bağlı açıqlama verib.

Azərbaycanda din siyasetinin əsasının Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulduğunu bildirən C.Məmmədov Ulu Öndərin misilsiz xidmətlərinə görə İnstytutda Heydər Əliyev adına təqəbüdün təsis olundığını diqqətə çatdırıb. Rektor daha sonra qeyd edib ki, hazırda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev bu siyaseti qətiyyətlə

və böyük uzaqgörənliliklə davam etdirir, dövlət-din sahəsinə xüsusi qayğı göstərir.

Aİİ-nin yarandığı qısa müddət ərzində fəaliyyətin təmin olunması üçün təhsil standartları, təhsil planının hazırlanlığını, kadr təminatının həyata keçirildiyini vürgulayan rektor bildirib ki, hazırda İnstytutda 1fakültə - İlahiyyat, 3 kafedra - İslamsüناسlıq, Dinsüناسlıq, Dil-lər və ictimai fənlər fəaliyyət göstərir. Rektor çıxışına davam edərək qeyd edib ki, Aİİ-də qəbul üzrə ayrılmış plan yerləri 100 faiz dolub və ali təhsil ocağında 103 tələbə təhsil alır.

Vurğulanıb ki, İnstytut qarşısına qoyduğu əsas məqsədlərdən biri, zəngin dünyagörüşə, dərin dini və dünyəvi biliklərə, yüksək intellektə malik kadrların hazırlanmasıdır. Daha sonra qeyd olunub ki, İnstytut tədrislə yanaşı, ölkədə həyata keçirilən dini maarifləndirmə işlərində də fəal iştirak edir. Bu məqsədlə, Aİİ-də ardıcıl olaraq müxtəlif "dəyirmi masa"lar, treninqlər, görüşlər təşkil edilib. C.Məmmədov bildirib ki, bütün bu proseslərlə yanaşı, İnstytut xaricdə fəaliyyət göstərən dini təhsil məüssisələrinin fəaliyyətini öyrənir və Azərbaycan reallığına uyğun olanları ölkəmizdə tətbiq etməye çalışır.

Azərbaycan Mətbuat Şu-

rasının sədri, millət vəkili Əflatun Amaşov Aİİ-nin mediaya açıq olduğunu təqdir etdiyini bildirib. İnstytutda fəaliyyətlə və tanışlıqla bağlı mətbuat konfransının keçirilməsinin vaxtında atılmış zəruri addım olduğunu bildirən Şura sədri bütün media qurumlarını Aİİ-yə informasiya dəstəyi verməyə çağırıb.

Azərbaycanda iki milli dəyərin - türkçülük və islami dəyərlərin əsas götürüldüyü vürgulayan millət vəkili qeyd edib ki, biz hər iki qanadı sağlam saxlamağı bacarmalıq. Ə.Amaşov bildirib ki, biz nəinki İslami dərindən öyrənməli, ümumiyyətlə, dünya dinləri ilə bağlı geniş bilgilərə də malik olmalıyq. Ölkədə dini maarifləndirmənin çox vacib olduğunu vürgulayan Ə.Amaşov bildirib ki, xüsuslu dini təhsil verən müəssisələr ilə yanaşı, ölkədə mövcud olan bütün universitetlərde, orta məktəblərde də dini təhsilin tədrisi zəruridir. Bu mənada, Aİİ-nin yaradılmasının vaxtında verilmiş düzgün qərar olduğunu xatırladan millət vəkili Azərbaycan İlahiyyat İnstytutunun üzərinə böyük məsuliyyət düşdüyüünü qeyd edib. O vürgulayıb ki, yeni İnstytutun milli kadrlar hazırlayaraq dini xurafat, fikir ayrılığı kimi bəzi təzadaların aradan qaldırılmasında xüsusi rolunu olacağına inanır.

"Yeni Azərbaycan" qəzeti Baş redaktörünün Baş redaktoru, millət vəkili Hikmət Babaoğlu ölkəmizin mürəkkəb coğrafiyada yerləşdiyini, Azərbaycanda tarixən bütün dinlərin mövcud olduğunu və multikulturalizmin əsasının məhz buradan qaynaqlandığını bildirib. Dinin ilahi vasitə olmaqla yanaşı, həm də çox zaman manipulyasiya aləti kimi istifadə edildiyini vürgulayan H.Babaoğlu Aİİ-nin fəaliyyət fəlsəfəsinin əsasında bu məsələlərin nəzərə alındığını bildirək, ölkə Prezidentinin Sərəncamı ilə belə bir İnstytutun yaradılmasının zəruriliyini bildirib.

"İki sahil" qəzeti Baş redaktör Vüqar Rəhimzadə dəinin strateji məsələ olduğunu və Aİİ-nin üzərinə böyük məsuliyyət düşdüyüünü qeyd edib. V.Rəhimzadə Aİİ-nin milli adət-ənənələrə bağlı yüksəkixtisasi kadrlar yetişdirərək, dövlət-din siyasetinə, islami dəyərlərə, multikulturalizmə verəcəyi töhfələrlə Azərbaycanın öz din modelinin daha da möhkəmləndirməsinə müvəffəq olacağını inamını vürgulayıb.

Çıxış edənlərdən "Səs" qəzeti Baş redaktör Bəhrəz Quliyev, Azərbaycan Mətbuat Şurası İdarə heyətinin üzvü Azər Həsərət, "Trend" İnformasiya Agentliyinin Baş direktorunun müavini Arzu Nağıyev, "525-ci qəzet" in Baş redaktoru Rəşad Məcid,

Kitabxanamız

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun kitabxanasında 14000-ə yaxın kitab mövcuddur. Dinlər kafedrasında tədris olunan dinlər tarixi, din psixologiyası, din sosiologiyası, dillər kafedrasında tədris olunan ərəb dili, fars dili, ingilis dili, islamşünaslıq kafedrasında tədris olunan təfsir, hədis, islam hüququ, əqaid, kəlam, islam tarixi, məzhəblər tarixi, islam əqləqi, təsəvvüf fənlərinin hər birinə aid kifayət qədər ədəbiyyat vardır. Bundan əlavə pedaqogika, siyaset, ədəbiyyat, mədəniyyət kimi bölmələri də kitabxanada görmək mümkündür. Kitabxanada olan kitablar Azərbaycan, rus, ingilis, türk, ərəb və fars dillərindədir.

Kitabxanada kompyuterlərlə təchiz edilmiş oxu zali mövcuddur. Kompyuterlər internetlə təchiz olunmuşdur. Tələbələr kompyuterlərdən istifadə edərək kurs işlərini, diplom işlərini yaza və ya internetdə araştırma apara bilərlər.

Kitabxanada oxucular üçün hər cür şərait yaradılmışdır. Tələbələrin dərslik tələbatını maksimum təmin etmək üçün açıq rəf sistemi mövcuddur. Tələbələr kitabxanada istədikləri kitabı sərbəst şəkildə götürüb oxuya birlər. Kitabxanaya giriş tələbə biletini təqdim etməklə mümkündür. Digər universitetlərin tələbələri də tələbə bilet və ya şəxsiyyət vəsiqəsini təqdim etməklə Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun kitabxanasından yararlana bilirlər.

Cənab Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun tələbələrinə dərsliklər pulsuz olaraq verilir. Tələbələrin pulsuz dərsliklərə təmin edilməsi kitabxana vasitəsilə həyata keçirilir.

**Emin Orucov,
kitabxanaçı**

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunda BDU-nun İlahiyyat fakültəsinin məzunları ilə görüş

Tələbəlik illəri. Ömrün kəhəkəşən illəri. Gələcəyə uzanan əllərimiz. İşqli sabah, nurlu gələcək yolunda elm ürfən edən, zirvəyə çatacağımız günün həvəsi ilə yaşadığımız illər. Tələbə elmi cəmiyyətlərində, elmi konfranslarda iştirak etməklə həvəslənər, hər hansı çıxışımız bəyəniləndə sevincimiz aşib-dəşardı...

Kiçik uğurumuz olanda da alçaq dağları yaratmış kimi elə sevinərdik ki. Müəllimlərimiz valideynlərimiz, ali təhsil ocağı evimiz idi. Tələbə dünyamız, nələr olmur səndə? Illərin nə vaxt sona yetdiyindən xəberimiz olmur. Semestrler bir-birini əvəz etdikcə, biz müştəqil mütəxəssis kimi fəaliyyət göstərməyə addım-addım yaxınlaşırıq. Bir payız günü bizi qeynuna alan auditoriyalar bir yaz günü yola salır. Məzun olurraq. Bize təhsil verən, elm öyrədən müəllimlərimizdən ayrıılır, elm və istehsalatın müxtəlif sahələrində fəaliyyətə başlayırıq. Hər çətinliyi dəf edəndə, müvəffəqiyyət qazananda müəllimlərimizə minnətdar olurraq, onları sevgi və saygı ilə yad edirik. Fəqət, onda xoşbəxt olurraq ki, bizi təhsil aldığımız ikinci ata evimiz olan ali məktəb, müəllimlərimiz yada salır. Bu yazarda belə xoş görüşlərin birində danışacağıq. Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunda keçirilən BDU-nun İlahiyyat fakültəsinin məzunları ilə görüşdən.

İlahiyyat fakültəsi Bakı Dövlət Universitetində 1992-ci ildə yaradılıb. Fakültənin bu günə qədər 875-ə qədər məzunu olub. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin 2018-ci il 9 Fevral Sərəncamı ilə Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu yaradıldı və İlahiyyat fakultəsi yeni yaradılan İnstitutun tərkibinə verildi. Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu artıq bir neçə ilkə imza atıb. Bu da növbəti ilk oldu. 25 il fəaliyyət göstərən fakültənin məzunları ilə yeni təhsil ocağında görüş keçirildi.

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu-

nun rektoru, ilahiyyat üzrə felsəfə doktoru Ceyhun Məmmədov tədbir iştirakçılaraq, bu görüşü əlamətdar hadisə adlandırdı. Onları bir arada görməkdən məmənunluğunu ifadə edən rektor vaxtılı İlahiyyat fakültəsində təhsil alan gənclərin həzirdə dövlət qurumlarında, qeyri-hökumət təşkilatlarında ve özəl şirkətlərdə peşəkar kadrları kimi müxtəlif vəzifələrdə çalışdığını bildirir.

Allı rəhbəri Azərbaycanda din sahəsinə böyük diqqət və qayğı göstərildiyini, bu siyasetin əsasının Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev tərəfindən qoyulduğunu və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin həmin siyaseti həzirdə böyük uzaqqorənlikle və uğurla davam etdiriyini vurgulayıb. Ölkəmizdə bir çox dini ibadət ocaqlarının təmir və bərpa olunduğunu, yəni dini təhsil müəssisələrinin yaradıldığını, dini icmala mütemadi olaraq maliyyə vesaiti ayrıldığını, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevin rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fonduñun bu sahədə məqsədyönlü işlər gördüyü və uğurlu layihələrə imza atlığı diqqətə çatdırır.

Söz məzunlara verildi. İlahiyyat fakültəsinin 2004-cü il məzunu Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin

sədr müavini Gündüz İsmayılov çıxışında bildirib ki, Azərbaycanda dini etiqad azadlığı, əsrlərdən bəri xalq arasında mövcud olan dini dözməlilik və multi-kulturalizm ənənəsi dövlət siyasetinin prioritet istiqamətlərindən birinə çevrilib. Bu baxımdan, Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun yaradılması Prezident İlham Əliyevin Azərbaycanlıq ideologiyasının inkişafını və milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasını daim diqqət mərkəzində saxladığını göstəricisidir.

Prezident Administrasiyasının Millətlərarası münasibətlər, multi-kulturalizm və dini məsələlər şöbəsinin böyük məsləhatçısı Əliheydər Zülfiqarov mərızosunda Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun yaradılmasını ölkə rəhbərliyinin milli dəyərlərimizə göstərdiyi diqqətin bariz nümunəsi adlandırdı. O bildirib ki, məzun olaraq borcumuz İlahiyyat İnstitutuna dəstək olmaq, ali təhsil müəssisəsinin qarşısına qoymuş maqsədlərin həyata vəsiqə qazanmasında əlimizdən gələn səyi esirgəməməkdir.

1995-2000-ci illərdə İlahiyyat fakültəsində oxumuş Mənəvi Dəyərlərin Təbliği Fonduñun icraçı direktori Mehman İsmayılov vurğulayıb ki, Allı-nın hazırlayacağı kadrlar milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunmasına, xalqımızın əsrlərin sınağından süzüllüb-gələn mental ənənələrin mühabizəsinə layiqli töhfələrini verəcəklər.

“Şəms” Tərcümə Mərkəzinin direktoru Nəsimi Həsənov məzunlarla bir arada olmaqdən məmənunluğunu ifadə edib. Belə görüşlərin hər il təşkil olunmasının vacibliyini qeyd edərək, hər bir məzunun Allı-yə dəstək olmağa hazır olduğunu vurğulayıb.

“Yeni Çağ” Media Qrupunun rəhbəri Aqil Ələsgər dini radikalizmə qarşı mübarizədə, milli-mənəvi və dini dəyərlərin qorunması istiqamətində ilahiyyatçıların danılmaz rolunu qeyd edərək, Allı-nın maarifləndirmə işinin təşkilində mühüm işlərə imza atacağına ümidi var olduğunu tədbir iştirakçılarının nəzərinə çatdırır.

Axırda məzunlar çay süfrəsinə dəvət olunublar.

Rəhile

İran İslam Respublikasının Mədəniyyət Mərkəzinin Sədri Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunda olub

İran İslam Respublikasının ölkəmizdəki səfirliyinin Mədəniyyət Mərkəzinin sədri Əsgər Farsi Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunda olub. Qonağı salamlayan İnstitutun rektoru Ceyhun Məmmədov Azərbaycanla İran arasındaki çoxsərlik tarixə malik münasibətlərin yüksək səviyyədə olduğunu bildirib. O, eyni zamanda İnstitutun fəaliyyəti, gələcək planları ilə bağlı ətraflı məlumat verərək qeyd edib ki, İlahiyyat İnstitutu müsəlman ölkələrinin analoji qurumlarının təcrübəsini öyrənməyə, onlarla six əməkdaşlıq etməyi planlaşdırır. Qonaq öz növbəsində yeni yaranmış İnstitut müvəffəqiyətlər arzulayıb. O, xüsusən İnstitutda fars dili və İslam incəsənəti ilə əlaqəli kursların təşkil edilməsində, həmçinin İranda mövcud olan elmi mərkəzlərlə əlaqələrin qurulmasına və İnstitutun kitabxanasının zənginləşdirilməsində İran Mədəniyyət Mərkəzinin Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu ilə əməkdaşlığı hazır olduğunu bildirib.

Təsis:

**Redaktor:
Rəhile Misirxanlı**

Qeydiyyat nömrəsi: 4212

VÖEN: 1305654461

Telefon:
(012) 510-65-45

Email: ilahiyyat-news@mail.ru

Ünvan:
Əhməd Cəmil,
41A, Bakı

Qəzet “İLAHİYYATÇI”nın kompyuter mərkəzində yığılır və “AZƏRBAYCAN” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilir.
Çapa imzalanıb:
28.12.2018-ci il saat 15:00
Sayı: 1000
İndeks: AZ1141, Sifariş: 3972

Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.